

EKONOMICKÁ UNIVERZITA V BRATISLAVE

FAKULTA MEDZINÁRODNÝCH VZŤAHOV

Evidenčné číslo: **105003/B/2021/36114651175468292**

**NEJEDNOTNÁ ZAHRANIČNÁ POLITIKA ŠTÁTOV
VYŠEHRADSKEJ SKUPINY VOČI SVETOVÝM
VELMOCIAM (USA, RF, ČĽR)**

Bakalárska práca

EKONOMICKÁ UNIVERZITA V BRATISLAVE
FAKULTA MEDZINÁRODNÝCH VZŤAHOV

NEJEDNOTNÁ ZAHRANIČNÁ POLITIKA ŠTÁTOV
VYŠEHRADSKEJ SKUPINY VOČI SVETOVÝM
VELMOCIAM (USA, RF, ČĽR)

Bakalárska práca

Študijný program: Medzinárodné ekonomické vzťahy

Študijný odbor: Ekonómia a manažment

Školiace pracovisko: Katedra medzinárodných politických vzťahov

Vedúci záverečnej práce: Ing. Tomáš Kajánek

Čestné vyhlásenie

Čestne vyhlasujem, že bakalársku prácu som vypracovala samostatne a uviedla som všetku použitú literatúru.

Dátum: **03. 05. 2021**

.....

Katarína Strauszová

Pod'akovanie

Rada by som sa pod'akovala všetkým, ktorí ma pri písaní tejto bakalárskej práce akýmkoľvek spôsobom podporili. Špeciálne pod'akovanie patrí vedúcemu mojej práce, Ing. Tomášovi Kajánkovi, za nesmiernu ochotu, intenzívnu komunikáciu a odborné rady.

Katarína Strauszová

ABSTRAKT

STRAUSZOVÁ, Katarína: *Nejednotná zahraničná politika štátov Vyšehradskej skupiny voči svetovým veľmociam (USA, RF, ČLR).* – Ekonomická univerzita v Bratislave. Fakulta medzinárodných vzťahov; Katedra medzinárodných politických vzťahov. – Vedúci záverečnej práce: Ing. Tomáš Kajánek. – Bratislava: FMV EU, 2021, 64 s.

Hlavným cieľom tejto bakalárskej práce je overiť hypotézu: „*Krajiny Vyšehradskej skupiny vedú nejednotnú zahraničnú politiku voči svetovým veľmociam, a to konkrétne voči Čínskej ľudovej republike, Ruskej federácii a Spojeným štátom americkým.*“ Práca je rozdelená na dve časti – teoretickú a praktickú, ktoré pomáhajú potvrdiť či vyvrátiť spomenutú hypotézu, a teda dosiahnuť celkový cieľ. Prvá časť práce predkladá základný teoretický predpoklad pre porozumenie kontextu práce, a to historický vývoj Vyšehradskej skupiny, ako aj vymedzenie pojmov svetová veľmoc a zahraničná politika. Zároveň v krátkosti ozrejmuje, prečo je podstatné, aby krajiny Vyšehradskej skupiny viedli jednotnú zahraničnú politiku. Praktická časť sa venuje ozrejmieniu vedenej zahraničnej politiky krajín Vyšehradskej skupiny voči jednotlivým svetovým veľmociam a poukazuje na ich nejednotnosť v kľúčových oblastiach, ktoré sú centrálné dôležité pre bilaterálne, ako aj multilaterálne vzťahy vyšehradských krajín.

Kľúčové slová: Vyšehradska skupina, zahranična politika, svetová veľmoc, Česká republika, Maďarsko, Poľsko, Slovenská republika

ABSTRACT

STRAUSZOVÁ, Katarína: *Inconsistent foreign policy of the Visegrad group countries towards world powers (USA, RF, PRC)*. – University of Economics in Bratislava. Faculty of International Relations; Department of International Political Relations. – Supervisor of the bachelor thesis: Ing. Tomáš Kajánek. – Bratislava: FMV EU, 2021, 64 pp.

The main aim of the presented bachelor thesis is to verify hypothesis: “Visegrad Group countries have inconsistent foreign policy towards world powers, specifically towards the People's Republic of China, the Russian Federation and the United States of America.” The thesis is divided into two sections – theoretical and practical, which help to confirm or refute given statement and thus achieve the main objective. The first part presents theoretical basis for understanding the context of the thesis, such as the historical development of Visegrad Group, as well as definitions of the terms world power and foreign policy. The practical part deals with the clarification of the conducted foreign policy of the Visegrad Group countries towards individual world powers and points out the inconsistency in key areas that are centrally important for bilateral, as well as multilateral relations of the Visegrad countries.

Key words: Visegrad Group, foreign policy, world power, Czech Republic, Hungary, Poland, Slovak Republic

O B S A H

Úvod.....	9
1 Súčasný stav riešenej problematiky doma a v zahraničí.....	10
1.1 Vyšehradská skupina	10
1.1.1 Vymedzenie krajín regiónu a ich ekonomické ukazovatele	10
1.1.2 Vyšehradská skupina pred rokom 2004	13
1.1.3 Vyšehradská skupina po dosiahnutí pôvodných cieľov z roku 1991... ..	18
1.1.4 Inštitucionálne zabezpečenie a formáty spolupráce.....	21
1.2 Svetové veľmoci.....	22
1.3 Zahraničná politika	26
2 Cieľ práce a metódy skúmania.....	30
3 Výsledky práce.....	31
3.1 Zahraničná politika krajín V4 voči Čínskej ľudovej republike.....	31
3.1.1 Rozdielne trajektórie na bilaterálnej politickej úrovni.....	31
3.1.2 Ekonomické vzťahy	36
3.2 Zahraničná politika krajín V4 voči Ruskej federácii.....	37
3.2.1 Rozdielne zahranično-politické záujmy	38
3.2.2 Rozdielne postoje v rámci energetickej politiky	42
3.3 Zahraničná politika krajín V4 voči Spojeným štátom americkým.....	44
3.3.1 Rozdielne pohľady na úlohu USA v bezpečnostnej politike krajín.....	45
3.3.2 Politické smerovanie, energetická bezpečnosť a Huawei	48
Záver	50
Zoznam použitej literatúry	52

Zoznam tabuliek a grafov

Tabuľky

Tabuľka 1: Počet obyvateľov a rozloha krajín Vyšehradskej skupiny.....	11
Tabuľka 2 : Indikátory svetových veľmocí USA, RF, ČĽR.....	25

Grafy

Graf 1: Medziročný rast HDP krajín V4	12
Graf 2: Saldá obchodnej bilancie krajín V4 s Čínou.....	36

Zoznam použitých skratiek

CEFTA – Stredoeurópska dohoda o voľnom obchode

ČSFR – Česká a Slovenská Federatívna Republika

EaP – Eastern Partnership (Východné partnerstvo)

EÚ – Európska únia

HDP – Hrubý domáci produkt

MVF – Medzinárodný vyšehradský fond

NATO – Organizácia Severoatlantickej zmluvy

PZI – Priame zahraničné investície

SZBP – Spoločná zahraničná a bezpečnostná politika

V4 – Vyšehradská skupina

Úvod

Po páde totalitného režimu vo východnom bloku Európy, vzniklo regionálne zoskupenie pôvodne z troch, no neskôr zo štyroch stredoeurópskych krajín, oficiálne nazývané Vyšehradská skupina. Hlavným cieľom zoskupenia bola úspešná integrácia do existujúcich západných štruktúr, pričom proces pozostával zo spoločných koordinovaných postupov. Po dosiahnutí hlavných cieľov, a teda po vstupe do Európskej únie a Organizácie Severoatlantickej zmluvy, sa v roku 2004 dostalo zoskupenie do krízy sebaurčenia, pričom si potrebovalo určiť nové základy spolupráce. Významná časť činnosti Vyšehradskej skupiny je v súčasnosti založená na spolupráci s tretími krajinami, prostredníctvom rôznych fór a platforiem. Avšak, krajiny Vyšehradu ostávajú v rozhodujúcich otázkach nejednotné, a to aj napriek tomu, že sú viazané spolupracovať rôznymi dokumentami Európskej únie, či inými deklaráciami alebo oficiálnymi vyhláseniami zoskupenia.

Dôležitosť spolupráce či multilateralizmu je osobitne dôležitá pre malé štáty v medzinárodných vzťahoch, a to najmä pri presadzovaní národných záujmov v kľúčových otázkach či oblastiach. Práve svetové veľmoci, preto predstavujú pre krajiny Vyšehradskej skupiny významných partnerov, primárne v oblastiach ako politická a ekonomická spolupráca, či energetická bezpečnosť. Práca pomocou teoretického základu poukazuje na nejednotnosť vo vedenej zahraničnej politike krajín Vyšehradskej skupiny voči svetovým veľmociam, a to prostredníctvom spomenutých oblastí.

V prvej časti bakalárskej práce je analyzovaný historický vývoj Vyšehradskej skupiny, pričom práve vývoj krajín, ako aj zoskupenia samotného je dôležitý pre porozumenie problematiky zahraničnej politiky každého subjektu. Táto časť zároveň vymedzuje termín svetovej veľmoci v medzinárodných vzťahoch, ktorý aj napriek častému používaniu nenachádza v literatúre konsenzus pri definícii. V neposlednom rade vysvetľuje oblasť zahraničnej politiky a jej špecifickosť v prípade malých štátov, ktoré sú súčasťou EÚ.

Výsledkom je prepojenie teoretických základov a analýzy komplexnej problematiky nejednotnej zahraničnej politiky jednotlivých krajín Vyšehradskej skupiny, samostatne voči každej svetovej veľmoci, s cieľom overiť hypotézu: *„Krajiny Vyšehradskej skupiny vedú nejednotnú zahraničnú politiku voči svetovým veľmociam, a to konkrétne voči Čínskej ľudovej republike, Ruskej federácii a Spojeným štátom americkým.“*

1 Súčasný stav riešenej problematiky doma a v zahraničí

1.1 Vyšehradská skupina

Vyšehradská skupina (ďalej V4), neformálne nazývaná aj Vyšehradská štvorka, V4 alebo VG, je subregionálna^{1/} regionálna organizácia v strednej Európe, zložená z pôvodne troch, no po rozpade Českej a Slovenskej federatívnej republiky (ďalej ČSFR), štyroch krajín – Česká republika, Maďarsko, Poľsko a Slovenská republika. Miesto stretnutia v roku 1990, kde začali prvotné diskusie o vzniku V4, má historický význam datovaný do 14. storočia. Na jeseň roku 1335 sa na hrade na Dunaji, v meste Vyšehrad, konala konferencia troch kráľov – uhorského kráľa Karola I. Róberta z rodu Anjouovcov, českého kráľa Jána Luxemburského a poľského kráľa Kazimíra III. Cieľom stretnutia bolo upokojenie regionálnych nezhôd po ukončení vlád dynastií v regióne, ako aj vytvorenie novej obchodnej cesty. Hrad v tom čase rovnako predstavoval symboliku, vzhľadom na to, že uhorský kráľ ho považoval za dôležité strategické miesto.²

Pre lepšie porozumenie súčasnej formy V4, jej postavenia v rámci Európskej únie (ďalej EÚ), jej vzťahu s tretími krajinami, či ako vznikla príslušná štruktúra a jediný orgán je potrebná znalosť historického vývoja tohto zoskupenia. Pre účely tejto práce sa sústredíme na V4 pred rokom 2004 a po roku 2004, kedy sa zoskupenie dostalo do krízy sebaurčenia. V nasledujúcich podkapitolách je v krátkosti zohľadnené aj neaktívne obdobie V4 medzi rokmi 1993 a 1998, pričom aktivita členských krajín smerovala k vytvoreniu Stredoeurópskej dohody o voľnom obchode (ďalej CEFTA). Osobitná podkapitola o inštitucionálnom zabezpečení zoskupenia je venovaná Medzinárodnému vyšehradskému fondu (ďalej MVF) a platformám spolupráce V4.

1.1.1 Vymedzenie krajín regiónu a ich ekonomické ukazovatele

Členské štáty V4 sú situované v strednej Európe. Slovenská republika ako jediná susedí zo všetkými ostatnými krajinami tohto zoskupenia a ako podľa rozlohy, tak aj podľa počtu obyvateľov je krajinou najmenšou. V odbornej literatúre je Poľsko označované ako stredne veľká krajina systému medzinárodných vzťahov³ pričom ostatní členovia V4 sú

---

¹ Termín subregionálna je používaný autormi ako Kořan alebo Fawn.

² RÁCZ, György. *Visegrád 1335: The Congress of Visegrád*. Bratislava: International Visegrad Fund, 2009. s. 19-29 s. ISBN 978-80-9701-597-8.

³ PETROVA, Tsveta. The New Role of Central and Eastern Europe in International Democracy Support. In: *Carnegie Endowment for International Peace* [online]. Jún 2011, 29 s. [cit. 2020-11-25]. Dostupné na: <https://carnegieendowment.org/2011/06/06/new-role-of-central-and-eastern-europe-in-international-democracy-support-pub-44375>.

označované ako malé štáty.⁴ Dané údaje o počte obyvateľov ako aj o rozlohe jednotlivých členov V4 sú indikované v Tabuľke 1.

Tabuľka 1: Počet obyvateľov a rozloha krajín Vyšehradskej skupiny

Krajina	Slovenská republika	Česká republika	Poľsko	Maďarsko
Počet obyvateľov (2019)	5 454 073	10 669 709	37 970 874	9 769 949
Rozloha (km ²)	49 035	78 867	312 685	93 028

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa WORLD BANK. *Population of Slovakia, Poland, Czech Republic and Hungary*. In: *World Bank Database* [online]. 2019. [cit. 2020-11-25]. Dostupné na: https://data.worldbank.org/indicator/SP.POP.TOTL?locations=SK-CZ-HU-PL_CIA. Slovakia, Poland, Czech Republic, Hungary. In: *The World Factbook* [online]. 2020. [cit. 2020-11-25]. Dostupné na: <https://www.cia.gov/the-world-factbook/>.

V4 ako neformálne zoskupenie zohrávalo významnú úlohu v rozvoji národných hospodárstiev a zapojenia krajín do systému medzinárodných vzťahov. Medzi rokmi 1993 až 1998, V4 stagnovala v oblasti spolupráce, no keď v roku 1998 obnovila spoluprácu, hrubý domáci produkt (ďalej HDP) na obyvateľa ako aj medziročný rast HDP (Graf 1) kontinuálne rástli vo všetkých štátoch. Tento trend sledujeme až do roku 2009, kedy boli krajiny Vyšehrada rovnako ako zvyšok svetového hospodárstva, poznačené svetovou finančnou krízou. Poľsko si ako jediná krajina EÚ v tomto čase udržala ekonomický rast a nepodľahla recesii, čo môžeme považovať za dôsledok vhodne zvolených opatrení hospodárskej politiky, a to uvoľnenej fiškálnej politiky a záväzku obmedziť vládne výdavky.⁵ Významný krok k hospodárskemu vývoju krajín bol vznik CEFTA v roku 1993 kedy V4 profitovala zo zóny voľného obchodu.⁶ Po vstupe do EÚ krajiny získali výhody Schengenského priestoru, spoločnej colnej politiky, vysokého prílevu priamych zahraničných investícií (ďalej PZI) a v prípade Slovenska, neskôr aj eurozóny. Dané skutočnosti viedli k ustálenému priemernému rastu HDP krajín V4 medzi 2% až po 4,2% v rokoch 1993 až 2014.⁷

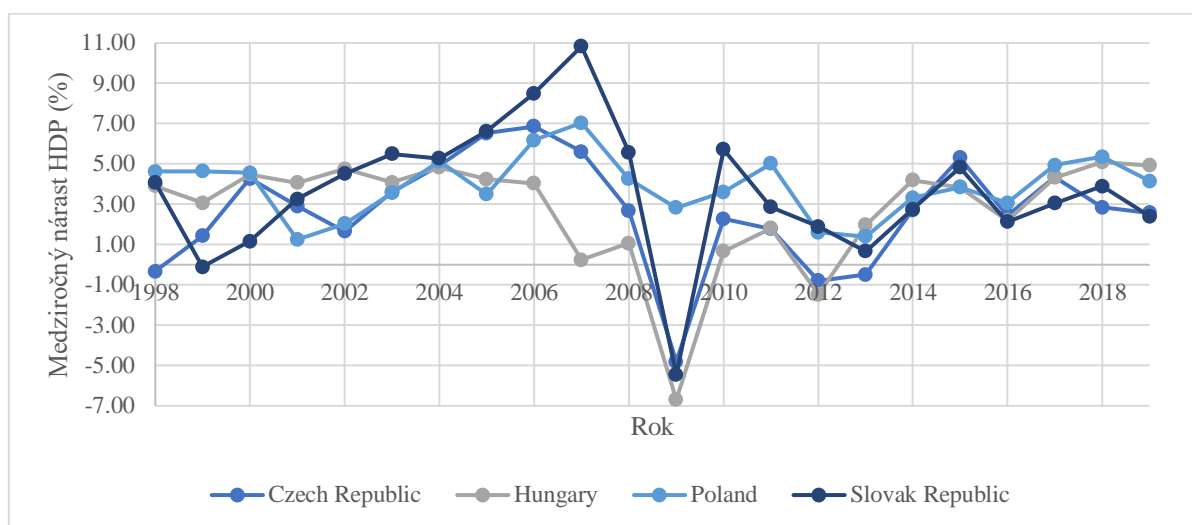
⁴ KREJČÍ, Oskar. *Mezinárodní politika*. 5.vyd. Praha: Ekopress, 2014. s. 171. ISBN 978-80-87865-07-1.

⁵ CIA. Poland. In: *The World Factbook* [online]. 2020. [cit. 2020-11-25]. Dostupné na: <https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/poland/#economy>.

⁶ Členské štáty V4 zo zoskupenia CEFTA vystúpili v roku 2004, pred vstupom do EÚ.

⁷ DVOULETÝ Ondrej. Visegrad Group Economies unveiled. In: *Future of the Visegrad Group: project publication*. [online]. Bratislava: Visegrad Fund, 2016, s. 11-12. [cit. 2020-11-25]. Dostupné na: https://www.researchgate.net/publication/303519058_Future_of_the_Visegrad_Group.

Graf 1: Medziročný rast HDP krajín V4

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa WORLD BANK. GDP growth Slovak Republic, Czech Republic, Hungary, Poland 1998-2019. In: World Bank Database [online]. 2020. [cit. 2020-11-25]. Dostupné na: <https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.KD.ZG?locations=SK-CZ-HU-PL>

Je zrejmé, že členovia V4 by po rozpade totalitného režimu zažívali hospodársku expanziu aj bez spoločného neformálneho zoskupenia. Avšak, práve zoskupenie ponúklo krajinám Vyšehradu imidž, ktorý zabezpečil vnímanie V4 ako jednotnej entity, a to najmä zo strany západných integračných štruktúr. Daný imidž viedol k výhodám pri vyjednávaní vzájomných vzťahov s krajinami EÚ, a to ešte pred vstupom samotných krajín V4 do západných integračných štruktúr.⁸ Zoskupenie bolo odlišné od ostatných zoskupení tohto času, a to z dôvodu, že bolo zostavené výhradne z post-komunistických krajín. Hyde-Price nazval V4 ako „najvýznamnejší pokus o regionálnu spoluprácu“.⁹ Ak porovnáme štáty skupiny s ostatnými post-komunistickými štátmi, môžeme konštatovať, že spolupráca priniesla skorší vstup do EÚ a Organizácie Severoatlantickej zmluvy (ďalej NATO). Dodnes V4 profituje zo vzájomnej spolupráce a pôsobí ako zoskupenie krajín, ktoré v prípade konsenzu disponuje negociačnou silou v rámci rokovaní na rôznych úrovniach EÚ. Avšak, je dôležité spomenúť, že krajiny Vyšehradu sú vzájomnými súpermi, vzhľadom na ich podobné až identické komparatívne výhody, ale aj nevýhody podnikateľského prostredia. Vzájomná konkurencia krajín sa prejavuje obzvlášť v atraktivite regiónu pre prílev PZI zo zahraničia.

⁸ FAWN, Rick. The Elusive Defined? Visegrád Co-operation as the Contemporary Contours of Central Europe. In: *Geopolitics*, New York: Taylor and Francis, 2001, roč. 6, č.1, s. 52. ISSN 1465-0045.

⁹ HYDE-PRICE, Adrian. *The International Relations of East Central Europe*. Manchester: Manchester University Press, 1996. s. 122. ISBN 978-07-1904-096-2.

Ďalšie výrazné zmeny nastali v kvalite ľudského kapitálu v jednotlivých krajinách zoskupenia, čo má dopad na atraktivitu regiónu v porovnaní s okolitými štátmi. Spomenutý trend môžeme pozorovať na úrovni terciárneho vzdelania, kedy v roku 1998 podiel populácie s terciárnym vzdelaním na populácii v produktívnom veku (15-64 rokov) dosahoval priemer 9% v rámci celej V4. V roku 2019 priemer dosahoval 23,9%.¹⁰ Takýto vývoj môže symbolizovať aj prebiehajúcu transformáciu na ekonomiky založené na vzdelaní a *know-how*. Ekonomika takého základu môže viesť k transformácii z výrobného priemyslu na ekonomiku zameranú na služby. Avšak, aj napriek mnohým priaznivým ekonomickým ukazovateľom, štáty V4 výrazne stagnujú v oblastiach inovácii, infraštruktúry či kvality vzdelania.¹¹ To, že ich ekonomiky nie sú založené na inovácii je primárny problém pre Slovenskú a Českú republiku, kde výrazná časť HDP stojí na automobilovom priemysle. Pretrvávajúcimi problémami v tomto regióne sú korupcia, infraštruktúra, nízka kvalita vyššieho vzdelania, daňové regulácie, populizmus či byrokracia.¹² Tieto faktory vo veľkej miere ovplyvňujú konkurencieschopnosť na medzinárodnom trhu ako aj prekážajú v transformácii na inovatívne ekonomiky.

1.1.2 Vyšehradská skupina pred rokom 2004

Po skončení totalitného režimu vznikla iniciatíva pre zrod zoskupenia stredoeurópskych post-komunistických krajín, ktoré by slúžilo ako nástroj pre vzájomný a koordinovaný proces integrácie do západných štruktúr. Jedným z najväčších iniciátorov bol vtedajší prezident ČSFR, Václav Havel, ktorý presadzoval integráciu krajiny do viacerých zoskupení. Pôvodné stretnutie politických predstaviteľov troch zakladajúcich krajín vo Vyšehrade sa konalo v apríli 1990 a o menej ako rok neskôr, 15. februára 1991, bola podpísaná prvá deklarácia v Bratislave – Deklarácia o spolupráci Českej a Slovenskej Federatívnej republiky, Poľskej republiky a Maďarskej republiky na ceste ku európskej integrácii. Zoskupenie V4 v tejto podobe funguje až do dnes, po tom ako niekoľkokrát

---

¹⁰EUROSTAT. Population with tertiary education as a share of population 15-64 (%). In: *Population by educational attainment level, sex and age (%) - main indicators* [online]. 2021. [cit. 2020-11-25]. Dostupné na: <https://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/submitViewTableAction.do>

¹¹DVOULETÝ Ondrej. Visegrad Group Economies unvailed. In *Future of the Visegrad Group :project publication*. [online]. Bratislava: Visegrad Fund, 2016, s. 11-12. [cit. 2020-11-25]. Dostupné na: https://www.researchgate.net/publication/303519058_Future_of_the_Visegrad_Group.

¹²COTTEY, Andrew. *Subregional Cooperation in the New Europe : Building Security, Prosperity and Solidarity from the Barents to the Black Sea*. London: Palgrave Macmillan, 2014. 77 s. ISBN 134-92-7196-9.

upravila svoje ciele v niekoľkých neskorších deklaráciách. Funguje na medzivládnej úrovni, na princípe „flexibilnej solidarity“.¹³

Pôvodným cieľom zoskupenia bolo odstránenie zvyškov totalitného režimu po páde komunizmu v regióne strednej a východnej Európy. Členovia V4 sa sústredili na obnovenie suverenity, demokracie či slobody jednotlivých štátov, s dôrazom na ľudské práva, demokraticky zvolenú vládu, právny štát a základné slobody. Kvôli snahe o integráciu do už existujúcich západných štruktúr, predovšetkým do NATO a EÚ, začali krajiny V4 prostredníctvom širokého spektra reforiem svoj prechod na moderné trhové hospodárstvo a aktívne sa začali zapájať do európskeho politického, hospodárskeho, bezpečnostného a právneho systému.¹⁴ Politickí lídri krajín V4 vedeli, že ak sa snažia nadobudnúť členstvo v EÚ alebo NATO, najefektívnejšou cestou bude spoločný koordinovaný postup. Všetky vyššie spomenuté ciele ako aj ostatné ciele v deklarácii z roku 1991, boli založené na ekonomickej a politickej spolupráci. Avšak, je dôležité spomenúť, že V4 pri vzniku, no ani v súčasnosti, nemala a nemá za cieľ vytvoriť protiváhu k už existujúcim západným štruktúram, a teda nemala a nemá za cieľ stať sa inštitucionalizovanou štruktúrou či organizáciou. V4 je založená čisto na pravidelnom stretávaní sa na rôznych úrovniach, výmene informácií a vzájomnej podpore v oblastiach, kde krajiny zastávajú rovnaké stanoviská či pozície, s dôrazom na špecifiká jednotlivých krajín.¹⁵

Mnohé krajiny, ktoré mali záujem o členstvo v novo-vznikajúcom spoločenstve (napr. Rumunsko či Ukrajina) neboli do procesov jeho vzniku zahrnuté a V4 dodnes nemá plán expandovať svoju členskú základňu. Na jednej strane fungovala V4 ako platforma pre diskusiu, čo bol aj jej hlavný a prvotný účel. Avšak, členské krajiny si taktiež uvedomovali, že V4 môže slúžiť ako nástroj pre lepšiu koordináciu a artikuláciu spoločných záujmov.¹⁶ Krajiny Vyšehrady boli medzi prvými krajinami, ktoré uznali nezávislosť Ukrajiny, začali budovať plán bezpečnostnej politiky, podpísali zmluvu o spolupráci s Európskym združením voľného obchodu (EZVO) a Spojené štáty americké zrušili voči krajinám V4 embargo na zbrane ako voči jedným z prvých post-komunistických krajín. Okrem zahranično-politických zmien sa taktiež výrazne zvýšil obchod medzi krajinami tohto

---

¹³ NIČ, Milan. The Visegrád Group in the EU: 2016 as a turning-point?. In *European View*. Berlin: Springer Nature, 2016, roč.15, č.2, s. 286. ISSN 1781-6858.

¹⁴ VISEGRAD GROUP. *Deklarace o spolupráci České a Slovenské Federativní Republiky, Polské republiky a Maďarské republiky na ceste evropské integrace*. [online]. 1991. [cit. 2020-11-25]. Dostupné na: <https://www.visegradgroup.eu/download.php?docID=36>.

¹⁵ Ibid.

¹⁶ DANČÁK, Břetislav et al. *Two Decades of Visegrad Cooperation : Selected V4 Bibliography*. Bratislava : International Visegrad Fund, 2011. s. 17. ISBN 9788097082802.

zoskupenia. Bezpečnostná politika založená na integrácii do NATO, bola jedným z aspektov spolupráce ako aj spoločných záujmov všetkých krajín Vyšehradu. Práve z toho dôvodu, nebolo v záujme krajín budovať novú medzivládnu obrannú organizáciu, ktorá by mohla ohroziť budúcu rolu NATO v regióne strednej Európy, či samotné členstvo krajín Vyšehradu v NATO.¹⁷

Spolupráca krajín V4 hrala dôležitú rolu nielen vo vyššie spomínaných oblastiach liberalizácie obchodu, ekonomickej reintegrácie či bezpečnostnej politiky, ale aj vo vytvorení vonkajšieho vnímania vyšehradských krajín, a to najmä z pohľadu členov EÚ a NATO.¹⁸ Už v októbri 1992, sa premiéri krajín V4 stretli po prvý krát s lídrami Európskej komisie.¹⁹ Podľa Fawna (2001): „Vyšehrad zjavne existoval na oficiálnej úrovni. Jeho aktivity boli rozsiahle... a hlavní medzinárodní aktéri sa k týmto trom krajinám správali rovnako. Stredná Európa sa teraz zdá byť definovaná vyšehradskou spoluprácou.“²⁰

Iba o rok neskôr po oficiálnom vzniku V4, vzájomnej spolupráci hrozilo zlyhanie. Jednotlivé krajiny Vyšehradu nestratili snahu o európsku či transatlantickú integráciu ako takú, ale začali pristupovať k daným témam skôr individualisticky než prostredníctvom vzájomnej spolupráce. Tento stav bol spôsobený rozpadom ČSFR, jeho politickými následkami a primárne novo-zvolenými vládami v oboch sukcesívnych republikách. V Českej republike bola zostavená pravicová vláda, ktorá na čele s Václavom Klausom považovala V4 za prekážku, spomaľujúcu vstup do západných integračných štruktúr.²¹ Predstava Klausu spočívala skôr v ekonomickej rovine spolupráce, najmä prostredníctvom CEFTA, ktorej vyšehradské krajiny boli zakladajúcimi členmi. Zároveň Klaus posielal na stretnutia V4 nízko postavených politických predstaviteľov, čo bolo dôkazom straty záujmu o vzájomnú spoluprácu.²²

Na Slovensku sa stal premiérom Vladimír Mečiar a spolu s jeho novo-zostavenou vládou začal aplikovať pro-ruskú, nacionalistickú a autoritársku politiku, ktorou podľa

---

¹⁷ FAWN, Rick. The Elusive Defined? Visegrád Co-operation as the Contemporary Contours of Central Europe. In: *Geopolitics*, New York: Taylor and Francis, 2001, roč. 6, č.1, s. 53. ISSN 1465-0045.

¹⁸ DANGERFIELD, Martin. The Visegrád Group in the Expanded European Union: From Preaccession to Postaccession Cooperation. In: *East European Politics and Societies*. Thousand Oaks: SAGE Publications, 2008, roč. 22, č. 3, s 639. ISSN 0888-3254.

¹⁹ COTTEY, Andrew. *Subregional Cooperation in the New Europe*. MESTO: Springer Link, 1999. s. 77. ISBN 978-1-349-27196-2.

²⁰ FAWN, Rick. The Elusive Defined? Visegrád Co-operation as the Contemporary Contours of Central Europe. In: *Geopolitics*, New York: Taylor and Francis, 2001, roč. 6, č.1, s. 54. ISSN 1465-0045.

²¹ STRÁŽAY, Tomáš. *Visegrad—Arrival, Survival, Revival In Two Decades of Visegrad Cooperation—Selected V4 Bibliography*. Bratislava : International Visegrad Fund, 2011. s. 18-19. ISBN 9788097082802.

²² FAWN, Rick. The Elusive Defined? Visegrád Co-operation as the Contemporary Contours of Central Europe. In: *Geopolitics*, New York: Taylor and Francis, 2001, roč. 6, č.1, s. 56. ISSN 1465-0045.

Kořana „...vylúčil možnosť vyšehradskej spolupráce takmer podľa definície.“²³ Nepriaznivý politický vývoj a úroveň demokracie Slovenskej republiky taktiež zapríčinil, že ako jediná krajina V4, bola vylúčená z prístupových rokovaní do NATO, kde mala spolu ostatnými vyšehradskými partnermi vstúpiť v roku 1999. Tomuto rozhodnutiu predchádzalo optimisticky naladené stretnutie politických predstaviteľov V4 s prezidentom USA Billom Clintonom v roku 1994, čo Fawn považuje ako posledný rok aktívnej spolupráce medzi krajinami V4. Podľa Dangerfielda toto obdobie skončilo už v roku 1993 s nástupom nových parlamentov v Českej republike a na Slovensku. Za ďalší faktor, ktorý nepriaznivo ovplyvnil spoluprácu ako aj Maďarsko – Slovenské vzťahy môžeme považovať tlak, ktorý vytvárala slovenská vláda voči 600-tisícovej maďarskej minorite na Slovensku²⁴. Konflikty medzi dvoma vládami krajín Vyšehradu spôsobovala aj výstavba priehrady Gabčíkovo-Nagymaros na Dunaji, ktorá sa neskôr stala predmetom súdneho sporu na Medzinárodnom súdnom dvore a spolu s jazykovou otázkou maďarskej minority na Slovensku sa stali pretrvávajúcimi problémami aj na prelome tisícročí.²⁵

Hneď na začiatku nečinného obdobia V4, a to v roku 1993, vznikla zóna voľného obchodu – CEFTA, ktorej zakladajúce krajiny boli práve krajiny Vyšehradu. Kým CEFTA nebola pokračovaním spolupráce V4, neskôr vďaka nej vznikla štruktúra alebo stretnutia na ročnej báze, ktoré boli aplikované do praxe pri obnovení spolupráce krajín V4 po roku 1998.²⁶ Zóna voľného obchodu zároveň udržala ekonomický aspekt spolupráce medzi krajinami Vyšehradu. Vladimír Mečiar sa na jednej strane aktívne podieľal na vzniku CEFTA a na druhej strane predstava spolupráce Václava Klauza bola limitovaná na funkčnú a hospodársku spoluprácu. Práve tieto skutočnosti znamenali, že CEFTA predstavovala stret záujmov krajín Vyšehradu aj keď nie priame pokračovanie spolupráce pomocou zoskupenia V4.

V roku 1997 došlo k výmene vlád ako na Slovensku, tak aj v Českej republike, pričom nové vlády boli vo väčšej miere naklonené vzájomnej spolupráci krajín V4. V Českej republike Václav Klaus odstúpil z funkcie a na Slovensku bol v parlamentných voľbách

---

²³ KOŘAN, Michal. The Visegrad Group on the Threshold of Its Third Decade: A Central European Hub?. In: *Regional and International Relations of Central Europe*. London: Palgrave Macmillan, 2012, s.205. ISBN 978-1-349-34805-3.

²⁴ FAWN, Rick. The Elusive Defined? Visegrád Co-operation as the Contemporary Contours of Central Europe. In: *Geopolitics*, New York: Taylor and Francis, 2001, roč. 6, č.1, s. 54. ISSN 1465-0045.

²⁵ JAGODZIŃSKI, Andrzej. *The Visegrad Group – A Central European Constellation*. Bratislava: International Visegrad Fund. 2006, 43-45 s. ISBN 80-969464-7-1.

²⁶ DANGERFIELD, Martin. V4: A new brand for Europe? Ten years of post-accession regional cooperation in Central Europe. In: *Poznan University of Economics Review: Challenges for further development and enlargement*. Poznan: Poznań University of Economics Press, 2014, roč. 14, č. 4, s. 77. ISSN 2392-1641.

porazený Vladimír Mečiar. Na miesto premiéra Slovenskej republiky nastúpil Mikuláš Dzurinda, ktorého politická strana vstúpila do koalície so Stranou maďarskej koalície (SMK). Nové zloženie slovenskej vlády do určitej miery upokojilo situáciu s maďarskou minoritou. Slovenská republika výrazne zaostávala v integračných procesoch do EÚ a zároveň bolo v záujme všetkých členských krajín V4 aby Slovensko vstúpilo do NATO. Členstvo Slovenskej republiky v EÚ bolo obzvlášť dôležité pre Českú republiku, ktorá so Slovenskom zdieľala vysokú mieru teritoriálnej integrácie, najmä z hľadiska voľného pohybu osôb. Pre Maďarsko bolo dôležité ochrániť maďarskú minoritu na Slovensku, ako aj vyplniť teritoriálne vákuum medzi vlastným územím a ostatnými členmi NATO, ktoré predstavovalo Slovensko.²⁷

Inauguračné stretnutie, ktoré obnovilo spoluprácu medzi krajinami V4 sa uskutočnilo 14. mája 1999 v Bratislave. Členské štáty si vymedzili niekoľko nových foriem spolupráce, ktorými mali predísť nepriaznivým situáciám z obdobia rokov 1993 až 1998. Oblasť spolupráce zahŕňali: externé záležitosti; interné záležitosti; školstvo, kultúru, spoločnosť, mládež a šport; vedu a technológie; životné prostredie; infraštruktúru; cezhraničnú spoluprácu. Medzi konkrétne externé záležitosti spadalo udržanie imidžu V4, ale aj pravidelné stretnutia a diskusie expertov na témy ako stabilita v regióne či obranná politika, s dôrazom na vstup Slovenskej republiky do NATO a vstup všetkých krajín V4 do EÚ.²⁸

Hoci cieľom V4 nebolo stať sa inštitucionalizovanou štruktúrou či organizáciou, v roku 1999 bolo potrebné vytvoriť štruktúru spolupráce, ktorá by nepodliehala vnútropolitickým zmenám jednotlivých krajín, ako tomu bolo v rokoch 1993 až 1998.²⁹ V4 vytvorila tzv. kvázi-inštitucionalizovanú medzivládnu štruktúru, ktorá už nebola založená výhradne na stretnutiach vysokých politických predstaviteľov krajín V4, no presunula sa aj na nižšie, vládne či občianske úrovne spolupráce. Nové metódy spolupráce zaistoval MVF, ale aj platforma spolupráce V4+.³⁰ Inštitucionálne zabezpečenie a formy spolupráce sú samotne vymedzené v neskoršej podkapitole.

---

²⁷ DANGERFIELD, Martin. The Visegrád Group in the Expanded European Union: From Preaccession to Postaccession Cooperation. In: *East European Politics and Societies*. Thousand Oaks: SAGE Publications, 2008, roč. 22, č. 3, s. 644. ISSN 0888-3254.

²⁸ VISEGRAD GROUP. *Contents of Visegrad Cooperation 1999*. [online]. 1999. [cit. 2020-11-25]. Dostupné na: <https://www.visegradgroup.eu/cooperation/contents-of-visegrad-110412>.

²⁹ KOŘAN, Michal. The Visegrad Group on the Threshold of Its Third Decade: A Central European Hub?. In: *Regional and International Relations of Central Europe*. London: Palgrave Macmillan, 2012, s.207. ISBN 978-1-349-34805-3F.

³⁰ DANGERFIELD, Martin. The Visegrád Group in the Expanded European Union: From Preaccession to Postaccession Cooperation. In: *East European Politics and Societies*. Thousand Oaks: SAGE Publications, 2008, roč. 22, č. 3, s. 645. ISSN 0888-3254.

Na konci roku 2002 sa Slovenská republika nachádzala v rovnakom bode ako ostatné tri krajiny V4. Avšak, práve tento rok ukázal nesúdržnosť krajín V4 ako v externej tak aj internej spolupráci. Jedným z problémov sa stali výroky maďarského premiéra Viktora Orbána pred summitom V4 vo februári 2002. Orbán naznačoval, že Dekréty prezidenta republiky (nazývané aj Benešove dekréty či dekréty prezidenta Beneša), týkajúce sa povojnovej Československej republiky, nie sú kompatibilné s členstvom v EÚ.³¹ Situácia vyvrcholila rozhodnutím českých a slovenských predstaviteľov spomínaného summitu sa nezúčastniť. Poľsko sa od spoločnej politiky V4 odtrhlo na európskom summite v Kodani, keď na poslednú chvíľu zmenilo postoj ku priamym platbám poľnohospodárom a získalo výhodnejšiu pozíciu.³² Krajiny Vyšehrady sa v roku 2004 stali členmi EÚ a Slovenská republika sa v tom istom roku pripojila k svojim partnerom a stala sa členom NATO. Avšak, práve nekonzistentná politika viedla k pochybnostiam mnohých autorov ako aj politických lídrov o tom, či V4 má budúcnosť ako regionálne zoskupenie aj po dosiahnutí cieľov z roku 1991, a teda po vstupe do EÚ a NATO v roku 2004.³³

1.1.3 Vyšehradská skupina po dosiahnutí pôvodných cieľov z roku 1991

Po vstupe V4 do západných integračných štruktúr, sa odborné názory na budúcnosť jej fungovania rozchádzajú. Na jednej strane stoja autori, ktorí na základne momentálneho fungovania a spolupráce nazývajú V4 najúspešnejším post-komunistickým zoskupením v Strednej Európe.³⁴ Avšak, mnohí politickí analytici ako aj politickí lídri neboli presvedčení o budúcnosti V4, po dosiahnutí cieľov z roku 1991 a poukazovali na jej limity. Skupina ale aj napriek skeptickej prognóze, vo svojej činnosti pokračovala. Krajiny Vyšehrady si v roku 2004 spoločne vymedzili nové ciele v Deklarácii v Kroměříži a V4 sa stala politickým hráčom v Európskej únii ale aj voči tretím krajinám. V rovnakej deklarácii sa hovorí, že s dosiahnutím cieľa, prichádzajú aj nové prekážky či zodpovednosti. Vyšehrad začal spolupracovať v oblastiach ako kultúra, vzdelanie, infraštruktúra či obrana, pričom

---

³¹ EURACTIV. *The Benes decrees: implications for EU enlargement*. [online]. 2010. [cit. 2020-11-25]. Dostupné na: <https://www.euractiv.com/section/enlargement/opinion/the-benes-decrees-implications-for-eu-enlargement/>.

³² DANGERFIELD, Martin. The Visegrád Group in the Expanded European Union: From Preaccession to Postaccession Cooperation. In: *East European Politics and Societies*. Thousand Oaks: SAGE Publications, 2008, roč. 22, č. 3, s. 647-648. ISSN 0888-3254.

³³ EURACTIV. *Konec visegrádske spolupráce aneb nekamenujte proroky*. [online]. 2004. [cit. 2020-11-25]. Dostupné na: <https://euractiv.sk/section/all/opinion/konec-visegradske-spoluprace-aneb-nekamenujte-proroky/>.

³⁴ FAWN, Rick. Visegrad: Fit for purpose?. In: *Communist and Post-Communist Studies* [online]. Berkley: The University of California Press, 2013, roč. 46, č. 3, s. 340. ISSN 0967-067X. Dostupné na: <https://doi.org/10.1016/j.postcomstud.2013.06.004>.

nástrojom v mnohých spomenutých oblastiach sa stal práve MVF. Jednotlivé oblasti spolupráce sa podľa deklarácie delia na: spoluprácu v rámci regiónu V4, spoluprácu v rámci EÚ, spoluprácu s inými partnermi, spoluprácu s NATO a inými medzinárodnými organizáciami a v neposlednom rade, mechanizmy tejto spolupráce.³⁵ Vstup do EÚ rovnako sprevádzal začiatok intenzívnej komunikácie na pôde jednotlivých európskych inštitúcií, pričom spoločná zahraničná politika V4 funguje na tzv. „art of disagreeing“ alebo v doslovnom preklade pomocou „umenia nesúhlasiť“. Tento termín, ktorý je používaný autormi ako Kořan a Nič znamená určitú úroveň diplomatickej flexibility, vďaka ktorej spolupráca či komunikácia v rámci zoskupenia nezaniká v momente, kedy krajiny nezdieľajú rovnaký názor na určitú problematiku.³⁶ Avšak, ako Fawn uvádza: „Konsenzus je dôležitý, pretože je vysoká možnosť buď rozpadu Vyšehradu alebo jeho zneužitie pre národné ciele.“³⁷

V4 sa od roku 2004 taktiež sústreďuje na ďalšie stredoeurópske a východoeurópske krajiny, ktoré majú záujem o vstup do NATO či EÚ a odovzdáva im skúsenosti získané počas vlastnej integrácie do týchto štruktúr. Podobná spolupráca sa odohráva aj pod záštitou programu Európskej únie – Eastern Partnership (ďalej EaP), ktorý je rovnako výrazne podporovaný krajinami V4, no bol schválený až v roku 2008 po Rusko-Gruzínskej vojne.³⁸

Jeden z pozitívnych aspektov spolupráce krajín Vyšehradu, sú relatívne kladne zachované vzťahy na vládnych ale aj občianskych úrovniach. Predstavitelia V4 príležitostne tvoria organizovaný blok v Bruseli, čoho dôkazom je skutočnosť, že V4 sa v roku 2006 spoločne postavila proti pokusom Rakúska, o odloženie vstupu krajín do Schengenského priestoru až do mája 2008.³⁹ Krajiny neskôr v roku 2009 počas plynovej krízy spoločne získali fondy z EÚ na vybudovanie chýbajúcej infraštruktúry a v roku 2011 našli konsenzus

---

³⁵ VISEGRAD GROUP. *Declaration Kromeriz 2004*. [online]. 2004 [cit. 2020-25-11]. Dostupné na: <https://www.visegradgroup.eu/documents/visegrad-declarations/visegrad-declaration-110412-1>.

³⁶ KOŘAN, Michal. The Visegrad Group on the Threshold of Its Third Decade: A Central European Hub?. In: *Regional and International Relations of Central Europe*. London: Palgrave Macmillan, 2012, s.206. ISBN 978-1-349-34805-3.

³⁶ NIČ, Milan. The Visegrád Group in the EU: 2016 as a turning-point?. In *European View*. Berlin: Springer Nature, 2016, roč.15, č.2, s. 284. ISSN 1781-6858.

³⁷ FAWN, Rick. Visegrad: Fit for purpose?. In: *Communist and Post-Communist Studies* [online]. Berkley: The University of California Press, 2013, roč. 46, č. 3, s. 343. ISSN 0967-067X. Dostupné na: <https://doi.org/10.1016/j.postcomstud.2013.06.004>.

³⁸ PETROVA, Tsveta. The New Role of Central and Eastern Europe in International Democracy Support. In *Carnegie Endowment for International Peace* [online]. Jún 2011, 29 s. [cit. 2020-11-25]. Dostupné na: <https://carnegieendowment.org/2011/06/06/new-role-of-central-and-eastern-europe-in-international-democracy-support-pub-44375>.

³⁹ EURACTIV. *Czechs and Slovaks 'reunited' by Schengen passport-free zone*. [online]. 2007. [cit. 2020-11-25]. Dostupné na: <https://www.euractiv.com/section/social-europe-jobs/news/czechs-and-slovaks-reunited-by-schengen-passport-free-zone/>.

na tému energetickej bezpečnosti.⁴⁰ Aktívnym európskym zoskupením partnerov boli aj v roku 2014, kedy predstavili vlastný návrh pre finálnu podobu opatrení EÚ v oblasti zmeny klímy alebo keď v roku 2015 zablokovali návrh pre migračné kvóty. Podľa Niča: „...vlády V4 sa stali skôr tvorcami politík ako iba ich prijímatelia, a to v oblastiach súdržnosti, jednotného trhu, energetiky, rozširovania, EaP a ďalších oblastí politiky.“⁴¹

Od roku 2004 došlo medzi krajinami aj k mnohým sporom, nejednotným názorom, či až k zneužívaniu značky Vyšehradu. Opäť boli narušené slovensko-maďarské vzťahy, z dôvodu nového slovenského jazykového zákona, týkajúceho sa maďarskej minority. V roku 2014 mali krajiny Vyšehradu opäť problém nájsť konsenzus pri riešení krízy na Ukrajine, kedy Maďarsko váhalo so sankciami voči Rusku, vzhľadom na ich pozitívne vzťahy, no Poľsko zastávalo výrazne proti-ruskú pozíciu.⁴² Maďarsko a Poľsko naopak zastávali rovnaký názor v roku 2020, kedy spoločne blokovali viacročný finančný rámec EÚ, ktorého prijímanie bolo podmienené splňaním náležitostí právneho štátu.⁴³ Česká republika ako aj Slovensko sa stránili tohto rozhodnutia svojich vyšehradských partnerov.

Avšak, zrejme najväčším problémom, ktorý sa týka momentálneho fungovania V4 je rozdielne vnímanie budúcnosti EÚ. Česká republika si váži diplomatické vzťahy so svojimi západnými partnermi, predovšetkým s Nemeckom. Zároveň sa drží mimo eurozóny a nechce pripustiť integráciu na základe eura. Slovenská republika je najvýraznejšie integrovaná do EÚ, vzhľadom na to, že je ako jediná krajina Vyšehradu členom eurozóny a je teda jadrom integrácie. Poľská ako aj maďarská vláda sú viac euroskeptické pričom zastávajú názor, že členské štáty majú byť elementárnymi tvorcami rozhodnutí EÚ. Nechcú aby politika EÚ zasahovala napríklad do sociálnej či migračnej politiky, no do významnej miery sú stále závislí na investíciách z fondov EÚ. Euroskepticizmus jednotlivých krajín vychádza z kultúry a histórie, ale aj populisticky zvolených vlád.⁴⁴

---

⁴⁰ VISEGRAD GROUP. *Declaration of V4 Energy Ministers, Bratislava*. [online]. 2011. [cit. 2020-25-11]. Dostupné na: <http://www.visegradgroup.eu/2011/declaration-of-v4-energy>.

⁴¹ NIČ, Milan. The Visegrád Group in the EU: 2016 as a turning-point?. In *European View*. Berlin: Springer Nature, 2016, roč.15, č.2, s. 285. ISSN 1781-6858.

⁴² Ibid.

⁴³ EURACTIV. *Maďarsko a Poľsko blokujú európsky rozpočet aj program obnovy*. [online]. 2020. [cit. 2020-11-25]. Dostupné na: <https://euractiv.sk/section/buducnost-eu/news/madarsko-a-polsko-blokuju-europsky-rozpocet-aj-program-obnovy/>.

⁴⁴ LÁZÁR, Nóra. Euroscepticism in Hungary and Poland: A comparative analysis of Jobbik and The Law and Justice parties. In: *Politeja*. Krakow: Faculty of International and Political Studies of the Jagiellonian University, 2015, vyd. 33, s. 217, 222, 228. ISSN 1733-6716.

1.1.4 Inštitucionálne zabezpečenie a formáty spolupráce

Interná spolupráca V4 v súčasnosti prebieha na viacerých úrovniach - vládnych aj mimovládnych, ktoré spoločne tvoria tzv. kvázi-inštitucionalizovanú medzivládnu štruktúru.⁴⁵ Tá sa zakladá na: summitoch premiérov dva krát do roka v rámci rotujúceho predsedníctva V4, stretnutiach ostatných členov vlády ak to situácia vyžaduje, stretnutiach ministrov zahraničných vecí dva krát do roka, pravidelných stretnutiach ambasádorov v predsedajúcej krajine minimálne 4 krát za rok a na stretnutiach koordinátorov V4 minimálne dva krát do roka.⁴⁶ V mimovládnej oblasti ide najmä o stretnutia mimovládnych organizácií, think-tankov, expertov či kultúrnych inštitúcií.⁴⁷

Rotujúce predsedníctvo bolo prijaté zmluvou v roku 1999, pri obnovení spolupráce krajín V4 v rámci tejto platformy. Predsedníctvo sa začína júlom a končí júnom nasledujúceho roka, pričom predsedajúca krajina V4 je poverená plánom predsedníctva pre nadchádzajúci rok ako aj reportom po predsedníctve. Dokumenty obsahujú oblasti ako aj ciele spolupráce.⁴⁸

Okrem vyššie spomenutých skutočností, skupina rozšírila oblasť spolupráce o formát V4+, ktorý je formou externej kooperácie s tretími krajinami. Táto kooperácia podlieha prvotnej diskusii medzi krajinami V4 a následne krajina zodpovedná za predsedníctvo v danom roku, prezentuje jednotlivé body subjektu s ktorými spolupracujú. Spôsoby spolupráce v rámci tohto formátu zahŕňajú napríklad stretnutia s politickými lídrami BENELUXu, Severnej rady, Ukrajiny, Japonska či mnohých iných partnerských štátov.⁴⁹

Jedna z veľmi intenzívnych iniciatív pre externú spoluprácu po roku 2004 sa stal projekt EÚ - EaP, v ktorom významnú úlohu hrá práve V4. V rámci tohto formátu krajiny Vyšehradu spolupracujú s krajinami ako Bielorusko, Ukrajina, Moldavsko, Arménsko, Azerbajdžan a Gruzínsko a odovzdávajú im získané skúsenosti pri integrácii do západných štruktúr. V4 má najbližšie diplomatické vzťahy s Ukrajinou, ktorá už v 90. rokoch prejavila

---

⁴⁵ DANGERFIELD, Martin. The Visegrád Group in the Expanded European Union: From Preaccession to Postaccession Cooperation. In: *East European Politics and Societies*. Thousand Oaks: SAGE Publications, 2008, roč. 22, č. 3, s. 650. ISSN 0888-3254.

⁴⁶ VISEGRAD GROUP. *Contents of Visegrad Cooperation*. [online]. 1999. [cit. 2020-25-11]. Dostupné na: <https://www.visegradgroup.eu/cooperation/contents-of-visegrad-110412>.

⁴⁷ Ibid.

⁴⁸ ROŠTEKOVÁ, Maria, ROUET, Gilles. THE VISEGRÁD GROUP - A MODEL TO FOLLOW? In: *Politeja*. Krakow: Faculty of International and Political Studies of the Jagiellonian University, 2014, vyd. 28, s. 184. ISSN 1733-6716.

⁴⁹ JAGODZIŃSKI, Andrzej. *The Visegrad Group – A Central European Constellation*. Bratislava: International Visegrad Fund. 2006, 15 s. ISBN 80-969464-7-1.

záujem stať sa krajinou Vyšehradu. Ukrajinskí politickí predstavitelia bývajú pravidelne pozývaní na summity V4 a taktiež je krajinou, ktorá získava výrazné zdroje z MVF.⁵⁰

MVF so sídlom v Bratislave je jediným inštitucionálnym orgánom V4, ktorého vznik bol schválený v roku 2000. Fond zabezpečil rozšírenie spolupráce z diplomatickej na spoločenskú, ale aj z internej na externú úroveň. Ako orgán V4 zodpovedá za podporu v oblasti vzdelávania, výmenných programov medzi krajinami V4 ako aj poskytuje granty a dotácie pre think-tanky, malé a stredné podniky a startupy. Fond zároveň podporuje autorov, ktorý sa venujú témam V4. Štruktúra MVF sa skladá z troch orgánov: riadiaci, výkonný a administratívny. Riadiaci orgán sa skladá Konferencie ministrov zahraničných vecí a Rady veľvyslancov, pričom Rada pripravuje program aktivít, návrh pre rozpočet a stretáva sa minimálne raz za 6 mesiacov a Konferencia ministrov sa stretáva minimálne raz za rok a spomenuté aspekty schvaľuje. Výkonným orgánom je Výkonný riaditeľ, ktorý MVF reprezentuje navonok a taktiež vedie administratívny orgán – Sekretariát.⁵¹ Rozpočet MVF prvotne tvoril sumu 1 milión €, ktorý bol odvtedy zvýšený už niekoľko krát. Momentálne predstavuje 8 miliónov €, pričom každý štát prispieva rovnakým dielom. Investície pre fond sú získavané aj z tretích krajín (Nemecko, Švédsko, Švajčiarsko, USA, Kanada...), z ktorých od roku 2012 do súčasnosti bolo pomocou rôznych grantov prerozdelených ďalších 10 miliónov €.⁵²

1.2 Svetové veľmoci

Aj napriek vyčerpávajúcemu množstvu kníh, publikácii či projektov, ktoré skúmajú medzinárodný systém, medzinárodné teórie či multipolarizmus ako v súčasnosti, tak aj v minulosti, autori nevedia nájsť spoločný konsenzus ohľadom definície svetovej veľmoci. Vymedzenie svetovej veľmoci je zložité vo viacerých ohľadoch. Na jednej strane nedokážeme nájsť historický konsenzus o tom, koľko a ktoré krajiny mali status svetovej veľmoci v určitom čase. Zároveň, sa teoretici nedokážu zhodnúť ani na spoločných indikátoroch, ktoré by nám mohli pomôcť svetové veľmoci určiť.

---

⁵⁰ FAWN, Rick. Visegrad: Fit for purpose?. In: *Communist and Post-Communist Studies* [online]. Berkley: The University of California Press, 2013, roč. 46, č. 3, s. 46-47. ISSN 0967-067X. Dostupné na: <https://doi.org/10.1016/j.postcomstud.2013.06.004>.

⁵¹ VISEGRAD GROUP. *Agreement Concerning the Establishment of the International Visegrad Fund*. Článok 5. [online]. 1999. [cit. 2020-25-11]. Dostupné na: <https://www.evropskyvyzkum.cz/cs/storage/e474499492c5a5f242259bf6d0e440c61c688724?uid=e474499492c5a5f242259bf6d0e440c61c688724>.

⁵² VISEGRAD FUND. *About Us* [online]. 2020. [cit. 2020-11-25]. Dostupné z: <https://www.visegradfund.org/about-us/the-fund/>.

Paul Kennedy prináša do teórie medzinárodných vzťahov jednu z najpružnejších definícií svetovej veľmoci. Podľa neho ide o: „štát, ktorý si je schopný presadiť svoje [záujmy] navzdory ostatným štátom“, pričom prikladá dôraz na ekonomickú spôsobilosť svetovej veľmoci.⁵³ Martin Wight delí mocnosti na dve kategórie, a to dominantná mocnosť a veľká mocnosť.⁵⁴ Dominantnú mocnosť špecifikuje ako mocnosť, ktorá môže sebavedomo uvažovať nad vojnou proti kombinácii iných mocností a veľká mocnosť je tá, ktorá môže sebavedomo uvažovať nad vojnou proti inej samostatnej existujúcej mocnosti. Ako veľa iných autorov tak aj Wight, odvádza významnú časť vplyvu na medzinárodný systém od vojenskej spôsobilosti krajiny.⁵⁵

Kenneth Waltz ako zakladateľ neorealistickej teórie zhodnotil: „Rátanie svetových veľmocí v určitej ére, je tak zložitý, alebo tak jednoduchý, ako hovoriť koľko veľkých firiem sa nachádza v oligopolnom sektore ekonomiky. Tá otázka je empirická a dokáže na ňu odpovedať laický rozum.“ Taktiež vysvetlil, že zrejme najobľúbenejšími indikátormi v rámci teórie o svetových veľmocích sú ekonomické, politické a vojenské schopnosti.⁵⁶ Tento trend môžeme vidieť aj pri vyššie uvedených definíciách Kennedyho a Wighta. Avšak, ako Kissinger tvrdí, moc nie je homogénna a ak vojensky poznáme len tri svetové veľmoci, ekonomicky môžeme poznať aj päť.⁵⁷ Waltz taktiež spomína, že za svetové veľmoci považuje napríklad Japonsko, vďaka jej ekonomickým schopnostiam, či Západnú Európu počas studenej vojny, na základe jej populácie či zdrojov. Nezáleží teda či krajina exceluje výrazne v jednom, ale ako skóruje na všetkých z nasledujúcich aspektov: veľkosť populácie a teritória, dotácia zdrojov, ekonomické schopnosti, vojenská sila, politická stabilita a kompetencie.⁵⁸ Organski a Kugler sa v určitých myšlienkach zhodujú s Waltzom, no ich zoznam kritérií je menej špecifický. Tvrdia, že „elitné národy“ vynikajú v kritických dimenziách ako populácia, ekonomická produktivita a vojenská sila.⁵⁹ Zároveň je dôležité

---

⁵³ KENNEDY, Paul. *The Rise and Fall of the Great Powers: Economic Change and Military Conflict from 1500 to 2000*. New York: Random House. 1987, s. 539. ISBN 978-0394546742.

⁵⁴ V pôvodnom anglickom znení - *dominant power and great power*.

⁵⁵ WIGHT, Martin. *Power politics*. New York: Holmes & Meier. 1978, 52-53 s. ISBN 978-0841903449.

⁵⁶ WALTZ, Kenneth. *Theory of International Politics*. Boston: Addison-Wesley Publishing Company, 1979. 131 s. ISBN 0-201-08349-3.

⁵⁷ U.S. Department of State. *Address by Secretary of State Henry A. Kissinger: Delivered at Pacem in Terris Conference*, [online]. 1973. [cit. 2020-30-12] Dostupné na: <https://history.state.gov/historicaldocuments/frus1969-76v38p1/d19>.

⁵⁸ WALTZ, Kenneth. *Theory of International Politics*. Boston: Addison-Wesley Publishing Company, 1979. 131 s. ISBN 0-201-08349-3.

⁵⁹ ORGANSKI, Abramo F. K., KUGLER Jacek. *The War Ledger*. Chicago: University of Chicago Press. 1980. s. 42. ISBN 978-0226632797.

spomenúť, že sila a schopnosti krajiny sú vždy relatívne oproti silám a schopnostiam inej krajiny.⁶⁰

Ak na základe zopár ukazovateľov, na ktorých sa teoretici zhodujú, vypracujeme tabuľku (Tabuľka 2), môžeme demonštrovať ekonomickú ako aj geografickú či až demografickú silu, pre túto prácu relevantných svetových veľmocí. Spojené štáty americké podľa rozlohy ako aj podľa populácie jednoznačne patria medzi veľké a rozľahlé krajiny. Majú vysokú ekonomickú aktivitu, vysoký podiel služieb na HDP (77% za rok 2018)⁶¹ a jej najsilnejším zdrojom je know-how. USA je iniciujúcou krajinou NATO a dlhodobo si udržiava vojenské výdavky nad 2% HDP ako je požadované pre všetkých členov tejto organizácie. Ich vojenská sila môže byť taktiež interpretovaná pomocou mnohých vojenských intervencií vo svete ako Afganistan, Sýria, či dlhodobý boj proti teroristickým organizáciám.

Ruská federácia asi vo všetkých svojich historických formách už dlhodobo zachováva prvenstvo v rozlohe. Rozloha krajine umožňuje prístup k nerastným surovinám ako plyn či ropa, čo vo veľkej miere zabezpečuje aj závislosť zo strany väčšiny krajín EÚ ako aj bývalých sovietskych štátov. Označenie Ruska ako svetovej veľmoci bolo rozhodne obhájené, keď sa postavilo na stranu víťazných krajín po druhej svetovej vojne a celá východná Európa sa na dlhé roky dostala pod jej sféru vplyvu. Vojenskú silu preukázala aj pri Rusko-Gruzínskej vojne či pri anexii Krymu. Naďalej ostáva významným politickým a ideologickým vplyvom vo východnej hemisfére sveta.

Čínska ľudová republika ako svetová veľmoc stále zostáva otázná a sporná pre mnoho autorov. Na jednej strane stoja tí, ktorí tvrdia že tento status ešte nedosiahla a na druhej tí, ktorých prekvapila jej ekonomická spôsobilosť a za svetovú veľmoc ju označujú. Čína patri nepochybne medzi svetové veľmoci podľa svojej rozlohy ako aj populácie. V ekonomickej sfére začala výrazne napredovať v priebehu 80. rokov 20. storočia, kedy sa stala výrobnou fabrikou sveta najmä vďaka svojim komparatívnym výhodám v oblasti lacnej pracovnej sily a tzv. open-door policy. Waltz tvrdí že: „krajina sa stane svetovou veľmocou keď s ňou zaobchádzame ako so svetovou veľmocou.“⁶² Týmto narážal práve na výrok niekdajšieho amerického prezidenta Nixona, ktorý už v roku 1971 označil Čínu ako svetovú

---

⁶⁰ DASGUPTA, Sunil. What Makes a Great Power?. In: *International Relations and Security Network (ISN) News* [online]. Zurich: International Relations and Security Network (ISN). 2015, 3 s. Dostupné na: https://www.files.ethz.ch/isn/192752/ISN_192375_en.pdf.

⁶¹ WORLD BANK. Services, value added (% of GDP) - United States. In: *World Bank Database* [online]. 2018. [cit. 2020-30-12]. Dostupné na: <https://data.worldbank.org/indicator/NV.SRV.TOTL.ZS?locations=US>.

⁶² WALTZ, Kenneth. *Theory of International Politics*. Boston: Addison-Wesley Publishing Company, 1979. 130 s. ISBN 0-201-08349-3.

veľmoc.⁶³ Waltz Nixonove pomenovanie Číny nazval „najväčším aktom stvorenia od Adama a Evy“.⁶⁴

Sféra politického vplyvu a kompetencie v systéme medzinárodných vzťahov je nespochybniteľná u všetkých týchto krajín. Spojené štáty sú súčasťou fóra G7, ktoré bolo roku 2014 premenované z G8 po tom ako bola participácia Ruskej federácie suspendovaná z dôvodu anexie Krymu.⁶⁵ Všetky tri krajiny zároveň plnia funkciu stáleho člena v Bezpečnostnej rade OSN s právom veta.⁶⁶ K ich vojenskej sile výrazne pridáva fakt, že ide o tri krajiny vlastniace najväčšie množstvo jadrových zbraní.⁶⁷

Tabuľka 2 : Indikátory svetových veľmocí USA, RF, ČĽR

	USA		RF		ČĽR	
Populácia	328 239 523		144 373 535		1 397 715 000*	
Rozloha (km ²)	9 833 517		17 098 242		9 596 960	
	1990	2019	1990	2019	1990	2019
HDP (miliardy USD)	5 963	21 374	516	1 700	360	14 343

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa WORLD BANK. *Population of US, RF and China*. In: *World Bank Database [online]*. 2019. Dostupné na: <https://data.worldbank.org/indicator/SP.POP.TOTL?locations=US-RU-CN>, WORLD BANK. *GDP (current USD) of US, RF and China*. In: *World Bank Database [online]*. 2019. Dostupné na: <https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.CD?locations=US-RU-CN>, CIA. *United States of America, Russian Federation, China*. In: *The World Factbook [online]*. 2020, Dostupné na: <https://www.cia.gov/the-world-factbook/>
*zaokrúhlená hodnota

⁶³ NEW YORK TIMES. *Transcript of the President's News Conference on Foreign and Domestic Matters*. [online]. 1971. cit. 2020-11-25]. Dostupné na: <https://www.nytimes.com/1971/09/17/archives/transcript-of-the-presidents-news-conference-on-foreign-and.html>.

⁶⁴ WALTZ, Kenneth. *Theory of International Politics*. Boston: Addison-Wesley Publishing Company, 1979. 130 s. ISBN 0-201-08349-3.

⁶⁵ EURACTIV. *World leaders cancel G8 Sochi summit, warn Russia of tougher sanctions*. [online]. 2017. [cit. 2020-11-25]. Dostupné na: <https://www.euractiv.com/section/europe-s-east/video/world-leaders-cancel-g8-sochi-summit-warn-russia-of-tougher-sanctions/>.

⁶⁶ UNITED NATIONS. *Charter of the United Nations. Kapitola 5, Článok 23, Odsek 1*. [online]. 1945. [cit. 2020-30-12]. Dostupné na: <https://www.un.org/en/about-us/un-charter/chapter-5>.

⁶⁷ ARMS AND CONTROL ASSOCIATION. *Nuclear Weapons: Who Has What at a Glance* [online]. 2020. [cit. 2020-30-12] Dostupné na: <https://www.armscontrol.org/factsheets/Nuclearweaponswhohaswhat>.

1.3 Zahraničná politika

Literatúra medzinárodnej politiky a medzinárodných vzťahov, stavia do ústredia medzinárodného systému štát, ako rozhodujúceho aktéra. Zahraničná politika ako jedna z verejných politík štátov je preto neoddeliteľnou časťou teórie medzinárodných vzťahov. Zahraničná politika je praktizovaná štátmi od nepamäti, no teória v tejto oblasti sa vyvinula až po druhej svetovej vojne a to najmä vďaka realistickému teoretikovi Hansovi Morgenthauovi. Avšak, Niccolò Machiavelli už v 16. storočí po prvýkrát pomenoval významný termín - *vladárov záujem*, vo svojom diele *Vladár*. S transformáciou medzinárodného systému a suveréna, ktorý stál na čele štátu, vznikol vo Francúzsku pojem *raison d'état*, ktorý položil základy zahraničnej politiky a fungovanie Vestfálskeho mieru. V súčasnosti, používame pojem národný, poprípade štátny záujem,⁶⁸ ktorý vznikol v Anglicku v priebehu 17. storočia.⁶⁹ Národný záujem smeruje a tvorí zahraničnú politiku tým, že podmieňuje tvorbu jej cieľov a naopak, národný záujem je realizovaný pomocou zahraničnej politiky. Politický predstavitelia štátov používajú tento termín na opodstatnenie akcií v (často nepopulárnej) zahraničnej politike. Národný záujem je možné považovať za ústredný prvok zahraničnej politiky ako procesu, a to aj napriek tomu, že niektorí autori podceňujú jeho opodstatnenie v teoretickej rovine, kde slúži najmä na analýzu zahraničnopolitických vzťahov. Podľa Krejčího: „Záujem predstavuje prepojenie objektívnej reality v podobe štátu a medzinárodného prostredia so subjektom zahraničnej politiky – štátnikmi, politikmi a verejnosťou. Objektívnosť záujmu je spravidla z jednej strany spájaná s materiálnymi charakteristikami štátu (rozloha poloha, populácia, ekonomika, armáda) a z druhej strany vonkajším prostredím štátu (systém svetovej politiky, zákonitosti mocenskej rovnováhy, záujmy ostatných štátov).“⁷⁰ Je teda zrejmé, že zahraničná politika sa bude realizovať z vnútra štátu smerom navonok a národný záujem odzrkadľovať esenciálnu potrebu zachovania existencie štátu a jeho bezpečnosti. Avšak, aj do národného záujmu vstupuje premenná subjektivismu, a teda je nemožné tvrdiť, že existuje jediná a správna koncepcia národného záujmu štátu. Vo veľkej miere je taktiež ovplyvňovaná politickým mocenským zoskupením v krajine.

---

⁶⁸ Autori ako napríklad Lidák či Krejčí upozorňujú na rozlišovanie národného a štátneho záujmu vzhľadom na to, že záujem národa a štátu sa môžu líšiť. V slovenskej literatúre sa prevažne používa termín národný záujem, no v anglickej medzi týmito termínmi nie je rozdiel.

⁶⁹ ŠKVRNDA, František et al. *Medzinárodné politické vzťahy*. Bratislava. Vydavateľstvo EKONÓM. 2010. 93-94 s. ISBN 978-80-225-2918-1.

⁷⁰ KREJČÍ, Oskar. *Mezinárodní politika*. 5.vyd. Praha: Ekopress, 2014. s. 293. ISBN 978-80-87865-07-1.

Zahraničná politika rovnako ako množstvo pojmov v oblasti medzinárodných vzťahov nemá jednotnú definíciu a môže byť interpretovaná z rôznych uhlov pohľadu. Zahraničná politika jestvuje ako fenomén, ktorý je študovaný vedecko-výskumnou činnosťou, ako politika daného subjektu medzinárodných vzťahov, ktorá je vymedzená v jeho doktríne, a ako proces formovania a uskutočňovania zahraničnej politiky.⁷¹ Literatúra skúmajúca zahraničnú politiku, prišla s mnohými definíciami, no ani jedna z nich nešpecifikuje všetky tri vyššie spomenuté stránky zahraničnej politiky. Oxfordský slovník svetovej politiky poznamenáva, že existuje také množstvo názorov na zahraničnú politiku ako je samotných škôl medzinárodných vzťahov či politických ideológií na svete. Podľa tejto publikácie, zahraničná politika je: „...súhrn oficiálnych zahraničných (vonkajších) vzťahov, riadených nezávislým činiteľom (obvykle štátom) v medzinárodných vzťahoch.“⁷² No zrejme najzrozumiteľnejšia a rovnako najcitovanejšia definícia zahraničnej politiky, a to najmä v slovenskej literatúre je z publikácie J. Lidáka: „[zahraničná politika je] činnosť štátu zameraná na vytvorenie najpriaznivejších podmienok jeho existencie, a to vo vzťahu k iným štátom ale i iným činiteľom systému medzinárodných vzťahov, v záujme jeho vnútornej bezpečnosti a prosperity.“⁷³

Táto forma verejnej politiky nie je ovplyvňovaná výhradne národným záujmom, ktorý sme vyššie definovali ako objektívny prvok ale aj doktrínou, ktorú môžeme špecifikovať ako praktický prvok zahraničnej politiky. Doktrína predstavuje: „konceptualizovaný rámec zahraničnej politiky štátu, tvorenú relatívne systemizovaným a spravidla formálne schváleným súborom predstáv a hesiel, ktoré určujú priority ako politické ciele tak aj spôsoby ich dosiahnutia.“⁷⁴ Odzrkadľuje používanie moci v medzinárodných vzťahoch a je úzko prepojená s politickou ideológiou. Základné činnosti a kroky doktríny sú: 1) analýza situácie, t.j. zhodnotenie situácie v medzinárodnom systéme, zhromaždenie informácii či rozoznanie problému; 2) stanovenie cieľov, a to pre zabezpečenie národných záujmov a 3) výber prostriedkov, t.j. stratégií, metód či techník.⁷⁵

---

⁷¹ RUSIŇÁK, Peter. K teoretickým prístupom skúmania zahraničnej politiky. In: *Medzinárodné vzťahy : Vedecký časopis pre medzinárodné, politické, právne a kultúrne vzťahy Fakulty medzinárodných vzťahov Ekonomickej univerzity v Bratislave*. Bratislava: Ekonomická univerzita v Bratislave. 2005. roč. 3. č.2. s. 30. ISSN 1336 – 1562.

⁷²HILL, Christopher. Zahraniční politika. In: *Oxforský slovník světové politiky*. Praha: Ottovo nakladatelství. 2000. s. 992. ISBN 80-7181-463-6.

⁷³ LIĐÁK, Ján. *Medzinárodné vzťahy – Medzinárodná politika*. Bratislava: Vydavateľstvo SOFA. 2000. 41 s. ISBN 80-85752-70-0.

⁷⁴ KREJČÍ, Oskar. *Mezinárodní politika*. 5.vyd. Praha: Ekopress, 2014. s. 303. ISBN 978-80-87865-07-1.

⁷⁵ RUSIŇÁK, Peter. K teoretickým prístupom skúmania zahraničnej politiky. In: *Medzinárodné vzťahy: Vedecký časopis pre medzinárodné, politické, právne a kultúrne vzťahy Fakulty medzinárodných vzťahov*

V súčasnosti môžeme považovať spoluprácu a solidaritu ako dva najviac používané prvky pri riešení konfliktov pričom oba sú praktizované pomocou diplomacie. Diplomacia je považovaná za hlavný prostriedok zahraničnej politiky štátov na dosahovanie národných záujmov štátu. Avšak, aj napriek tomu, že diplomacia je v súčasnosti najviac používaný prostriedok vykonávania zahraničnopolitickej činnosti, vo veľkej miere sa využíva aj riešenie konfliktov pomocou práva (t.j. súdnymi rozhodnutiami) a vojnou (t.j. použitím sily).⁷⁶

Riadenie medzinárodného styku v rámci zahraničnej politiky je vykonávané rôznymi orgánmi. Prvou skupinou orgánov sú vnútorné orgány štátu pre medzinárodný styk, pričom sem zaraďujeme hlavu štátu, vládu, ministra zahraničných vecí či parlament. Rozsah právomocí jednotlivých orgánov vnútri štátu sa líši na základe režimu, formy štátu či ideológie. Druhou skupinou sú zahraničné orgány pre medzinárodný styk, ktoré vykonávajú zahraničnú politiku mimo územia štátu alebo na pôde medzinárodných organizácií. Sú nimi klasicky diplomatické misie, ale aj zastupiteľské úrady, stále misie pri medzinárodných organizáciách, osobitné misie či delegácie na medzinárodných konferenciách.⁷⁷

V medzinárodnej politike je rozdiel, ktorý subjekt presadzuje svoje národné záujmy. Pochopiteľne, malé štáty môžu mať problém presadiť svoje ciele, pokiaľ nevyužívajú efektívnu stratégiu. Ich obmedzená sila vyjednávať je založená na rôznych faktoroch: zväčša sú vojensky slabé, majú obmedzené množstvo zdrojov, slabý prílev PZI, príliš malé národné hospodárstva pre efektívny výtlak počas rokovaní, či obmedzenú diplomatickú silu. Práve na základe týchto skutočností, malé štáty vo väčšine prípadov realizujú svoju zahraničnú politiku pomocou multilaterálnych organizácií či budovania koalícií.⁷⁸ Aj napriek tomu že krajiny V4 sa nezaviazali v rámci tejto regionálnej štruktúry jednotne spolupracovať v oblasti zahraničnej politiky, je pre nich elementárne dôležité spolupracovať ako koalícia pre dosiahnutie národných záujmov. Okrem iného, všetky štyri krajiny sú súčasťou EÚ, ktorá ich viaže Lisabonskou zmluvou pre spoluprácu v rámci Spoločnej zahraničnej a bezpečnostnej politiky (ďalej SZBP). Tá má byť založená na vzájomnej politickej

---

Ekonomickej univerzity v Bratislave. Bratislava: Ekonomická univerzita v Bratislave. 2005. roč. 3. č.2. s. 32. ISSN 1336 – 1562.

⁷⁶ KREJČÍ, Oskar. *Mezinárodní politika*. 5.vyd. Praha: Ekopress, 2014. s. 304. ISBN 978-80-87865-07-1.

⁷⁷ LIĐÁK, Ján. *Medzinárodné vzťahy – Medzinárodná politika*. Bratislava: Vydavateľstvo SOFA. 2000. s. 49-52. ISBN 80-85752-70-0.

⁷⁸ STEINSSON, Sverrir, THORHALLSSON Baldur. Small States Foreign Policy. In: *Oxford Research Encyclopedia of Politics*. [online] Oxford: Oxford University Press. 2017. ISBN 9780190228637. Dostupné na: https://www.researchgate.net/publication/313769977_Small_State_Foreign_Policy.

solidarite a chránení záujmov celej únie, pričom členské krajiny sa majú zdržiavať konania, ktoré by mohli byť v rozpore s týmto záujmom.⁷⁹

---

⁷⁹ EURÓPSKA ÚNIA. *Zmluva o Európskej únii (Konsolidované znenie). Článok 24, odsek 3.* [online]. 2012. [cit.2021-4-5]. Dostupné na: https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:2bf140bf-a3f8-4ab2-b506-fd71826e6da6.0011.02/DOC_1&format=PDF.

2 Cieľ práce a metódy skúmania

Hlavným cieľom bakalárskej práce je overiť hypotézu: „*Krajiny Vyšehradskej skupiny vedú nejednotnú zahraničnú politiku voči svetovým veľmociam, a to konkrétne voči Čínskej ľudovej republike, Ruskej federácii a Spojeným štátom americkým.*“ Na potvrdenie či vyvrátenie spomenutej hypotézy, nám slúžia čiastočné ciele v jednotlivých kapitolách a podkapitolách práce. Prvá kapitola má teoretický charakter, kde si ako prvý čiastočný cieľ určíme vymedzenie historického vývoja V4, a to od vzniku tohto regionálneho zoskupenia až po jeho súčasnú formu a fungovanie. V rovnakej kapitole vymedzujeme definíciu a ukazovatele svetovej veľmoci ako termínu, ktorý nenachádza konsenzus v odbornej literatúre. Zároveň definujeme zahraničnú politiku ako kľúčový teoretický pojem pre túto prácu. Tretia kapitola má praktický charakter a zameriava sa na zahranično-politické vzťahy medzi krajinami V4 a jednotlivými svetovými veľmocami. Ako čiastočný cieľ v tejto kapitole považujeme ozrejenie zahraničnej politiky krajín V4 v ekonomickej, politickej a energetickej bezpečnosti voči trom spomenutým svetovým veľmociam. Tento čiastočný cieľ slúži ako empirický dôkaz na overenie vyššie spomenutej hypotézy, a teda na dosiahnutie celkového cieľu.

Pri vypracovaní práce využívame predovšetkým dve hlavné metódy – analýzu a komparáciu. Zahraničná politika rozoberaná v tretej kapitole je komplexným prvkom medzinárodných vzťahov. Z toho dôvodu bolo potrebné ju rozložiť nielen na jednotlivé časti ako politické smerovanie, bezpečnostná politika, ekonomická spolupráca či energetická bezpečnosť, no zároveň analyzovať tieto oblasti vzťahov jednotlivých krajín V4 voči každej z troch spomenutých veľmocí. Druhou najčastejšie používanou metódou práce je komparácia, pomocou ktorej porovnávame zahranično-politické vzťahy krajín V4 a svetových veľmocí, čo nám pomáha odhaľovať nejednotnosť vo vyššie spomenutých oblastiach.

Do skúmania vzťahov štyroch vyšehradských krajín s tromi svetovými veľmocami by mohlo byť zahrnuté nesmierne množstvo vyčerpávajúcich informácií či oblastí, ktoré sú vysoko nad rámec tejto práce. Z toho dôvodu pri skúmaní vzťahov v tretej kapitole je využívaná metóda abstrakcie, ktorá vymedzuje len najpodstatnejšie oblasti spolupráce pre krajiny V4. Jednou z aplikovaných metód je taktiež konkretizácia, vzhľadom na to, že určité vzťahy bolo potrebné demonštrovať pomocou konkrétnych príkladov. V neposlednom rade práca využíva zber relevantných údajov z dostupných publikácií či databáz, a to v slovenskom, no najmä v anglickom jazyku.

3 Výsledky práce

3.1 Zahraničná politika krajín V4 voči Čínskej ľudovej republike

Krajiny V4 svojím vplyvom v medzinárodných vzťahoch nepredstavujú významných hráčov, a to ani vo vzťahu s Čínou. Ich zahranično-politické zameranie by malo nasledovať spoločnú zahraničnú politiku EÚ, ako sa tomu zaviazali v Lisabonskej zmluve a ktorej smer voči Číne je vytýčený špecificky smerovanými dokumentami ako „EU – China 2020 Strategic Agenda for Cooperation“. V súčasnosti tomu však tak nie je. Spolupráca krajín V4 s Čínou sa odohráva na bilaterálnej úrovni alebo v rámci rôznych platforiem a fór ako V4+China alebo 17+1,⁸⁰ pričom práve to neskoršie viditeľne funguje ako článok, nepriamo spolupracujúci s čínskou Belt and Road Initiative. Avšak, môžeme povedať, že spomínaná spolupráca sledujúca primárne ekonomické záujmy, je vo väčšine prípadov pretrvávajúco nejednotná, a to ako zo strany Číny, tak aj zo strany vyšehradských krajín. Práve zahranično-politické smerovanie krajín V4, ktoré je úzko prepojené s ich ekonomickými záujmami, má tendenciu sa operatívne meniť s prichádzajúcimi a odchádzajúcimi vládami, a to najmä v Českej republike a na Slovensku.

3.1.1 Rozdielne trajektórie na bilaterálnej politickej úrovni

Vyšehradské krajiny sa líšia v intenzite politickej, ako aj ekonomickej spolupráce s Čínou. Na jednej strane môžeme vidieť Poľsko, ktoré výrazne prioritizuje USA ako svojho partnera, nechce nijakým spôsobom toto partnerstvo ohroziť vzťahmi s Čínou, a teda sino-poľskú spoluprácu udržiava výrazne na ekonomickej úrovni. Na druhej strane sa nachádza Maďarsko, ktorého politika a centralizovaný politický systém má najbližšie ku Číne, a to ako na politickom tak aj zahranično-obchodnom stupni. V strede, medzi týmito dvoma krajinami nachádzame Slovenskú republiku a Českú republiku. Ich ochota spolupracovať s Čínou, závisí od aktuálnej vlády, no zároveň aj od rozdielneho zahranično-politického smerovania predsedu vlády a prezidenta, ktorých snahy o zahraničnú spoluprácu sú si častokrát protichodné.

Diplomatické kontakty medzi Čínou a Poľskom pred rokom 2000 neboli veľmi zreteľné. Pozostávali len z diplomatických gest a tie sa skôr prikláňali k odporu Poľska voči čínskemu komunistickému režimu. Vzťahy Poľska, ale aj ostatných krajín V4 s Čínou sa začali rozvíjať po globálnej finančnej kríze, kedy ich národné hospodárstva potrebovali

---

⁸⁰ 17+1 je fórum spolupráce zastrešované Ministerstvom zahraničných vecí ČLR za cieľom podpory obchodu a investičných aktivít medzi Čínou a krajinami strednej a východnej Európy.

prilákať PZI. Poľsko ako jedna z prvých krajín strednej a východnej Európy v roku 2011 uzavrela s Čínou tzv. strategické partnerstvo,⁸¹ ktoré viedlo ku tzv. komplexnému strategickému partnerstvu v roku 2016.⁸² Tieto nezáväznú dohody, sú súčasťou čínskej soft-power za cieľom nadviazať najmä ekonomickú spoluprácu a dialóg. V roku 2012, keď sa odštartovala spolupráca v rámci fóra 16+1⁸³, práve Varšava bola mestom, kde bolo zorganizované inauguračné stretnutie. Čína si uvedomovala strategickú dôležitosť Poľska, neraz ho pomenovala ako lídra spolupráce s východnou a strednou Európou, no Poľsko bolo z dlhodobého hľadiska nespokojné s výsledkami, ktoré (ne)prinášalo spomínané fórum pre spoluprácu. Aj z toho dôvodu, sa v priebehu rokov poľskí premiéri zúčastnili 17+1 summitov iba jedenkrát, čo signalizuje nízku mieru záujmu, najmä pokiaľ ide o vysoko-politické stretnutia. V roku 2014, sa poľská premiérka Kopacz nezúčastnila summitu 17+1 z dôvodu nespokojnosti s čínskou umiernenou reakciou na konflikt na Ukrajine⁸⁴ a v roku 2018 premiér Morawiecki vyzdvihovalo USA ako otvoreného obchodného partnera, na rozdiel od Číny.⁸⁵ Poľsko bolo rovnako na čele s prezidentom Dudom výrazným kritikom čínskeho technologického giganta Huawei a potvrdilo, že boli poľskými informačnými službami získané podozrenia z technologickej špionáže.⁸⁶ Bolo by neobjektívne tvrdiť, že Poľsko a Čína nemajú medzi sebou aj korektné diplomatické vzťahy, o čom svedčia aj vzájomné prezidentské návštevy, či spolupráca na samosprávnej úrovni. Avšak, pokiaľ sa jedná o politické otázky, Poľsko sa prikláňa k stanoviskám západných partnerov, a to EÚ a NATO (predovšetkým USA).

Bilaterálne vzťahy Slovenskej republiky s Čínou sú spomedzi krajín V4 najslabšie a väčšina komunikácie sa odohráva prostredníctvom multilaterálnych organizácií. Smerovanie zahraničnej politiky jednotlivých slovenských vlád nebolo zásadne rozporné,

---

⁸¹ EMBASSY OF PEOPLE'S REPUBLIC OF CHINA IN THE REPUBLIC OF POLAND. *China, Poland establish strategic partnership*. [online] 2011. [cit. 2021-03-04]. Dostupné na: <http://www.chinaembassy.org/pol/zt/zfvisit/t888992.htm>.

⁸² THE STATE COUNCIL INFORMATION OFFICE OF THE PRC. *China, Poland lift ties to comprehensive strategic partnership*. [online] 2016. [cit. 2021-03-04]. Dostupné na: <http://www.scio.gov.cn/32618/Document/1480977/1480977.htm>.

⁸³ Fórum bolo premenované v roku 2019 z 16+1 na 17+1, po tom ako k spolupráci oficiálne pristúpilo aj Grécko, <https://greekreporter.com/2019/04/12/greece-officially-joins-chinas-161-partnership-with-central-and-eastern-europe/>.

⁸⁴ TUSZYŃSKI, Rafał. Polish Perspective on CEE-China 16+1 Cooperation: The Unexpected Ukrainian Factor. In: *Europolity*, Bukurešť: The Centre for European Studies, 2015, roč. 9, č.1, s. 200. ISSN 2344-2247

⁸⁵ FORSAL PL. *Morawiecki: Polexit jest tak samo możliwy jak Germanexit. Polska jest i pozostanie częścią UE*. [online]. 2018. [cit. 2021-03-04]. Dostupné na: <https://forsal.pl/artykuly/1100697,morawiecki-polexit-jest-tak-samo-mozliwy-jak-germanexit.html>.

⁸⁶ ABC NEWS. *US and Poland sign agreement to cooperate on 5G technology*. [online]. 2019. [cit. 2021-03-04]. Dostupné na: <https://abcnews.go.com/Technology/wireStory/us-poland-sign-joint-document-5g-technology-cooperation-65338394>.

a to z dôvodu, že Číne bola málokedy venovaná dostatočná pozornosť v rámci bilaterálnej úrovne. Vláda premiérky Radičovej bola zatiaľ zrejme najviac kritickou, najmä v súvislosti s otázkami ľudských práv a naopak vlády premiéra Fica sa primárne orientovali na ekonomickú spoluprácu.⁸⁷ Spolupráca vlád premiéra Fica s Čínou však mala skôr charakter plánovania a v priebehu rokov z nej nevzišli nijaké zásadné zmeny.

Výrazne narušenie bilaterálnych vzťahov nastalo, keď Slovenská republika prijala Ujgurských väzňov z Guatanamo Bay,⁸⁸ či keď sa prezident Kiska stretol s Dalai Lamom, čo následne viedlo k zrušeniu osobného stretnutia premiéra Fica a čínskeho premiéra Li Keqiang na summite v Rige.⁸⁹ Zo strany Číny nebolo Slovensko dobre vnímané, ani keď slovenský premiér vynechal summit 17+1 v roku 2016 alebo keď nebolo ochotné oficiálne uznať politiku Jednej Číny.

Diplomatické vzťahy sú dlhodobo oslabené na rôznych úrovniach. Slovensko nebolo hostiteľskou krajinou žiadneho z 17+1 summitov, má slabé diplomatické zastúpenie v Číne, od roku 2012 (založenia 17+1) sa nekonali žiadne oficiálne návštevy najvyšších politických predstaviteľov medzi krajinami, a aj lokálne vzťahy na úrovniach regiónov sú najslabšie spomedzi všetkých krajín V4. Iba 2 z 8 slovenských regiónov nadviazali nejakú formu spolupráce s tými čínskymi.⁹⁰ Najväčšiu iniciatívu môžeme sledovať v roku 2017, kedy boli vytvorené dva dokumenty špecificky zamerané na posilnenie sino-slovenských vzťahov v ekonomickej oblasti na roky 2017- 2020.⁹¹ Avšak, práve Akčný plán tejto koncepcie nebol v legislatívnom procese schválený.⁹² Zároveň sa Slovenská republika ako jediná krajina V4 nevyjadřila k činnosti Huawei, či budovaniu 5G sietí čínskymi spoločnosťami. Z dlhodobého hľadiska teda pozorujeme fádne politické vzťahy, ktoré negatívne ovplyvňujú ekonomickú spoluprácu a prílev PZI.

---

⁸⁷ TURCSÁNYI, Richard. *Postavenie a možnosti spolupráce Slovenska s Čínou v rámci platformy 16+1*. Bratislava: Inštitút ázijských štúdií/CENAA, 2016. s. 11. ISBN: 978-80-971575-1-7.

⁸⁸ DENNÍK SME. *Detainees resettle in Slovakia*. [online] 2014. [cit. 2021-03-04]. Dostupné na: <https://spectator.sme.sk/c/20049395/detainees-resettle-in-slovakia.html>.

⁸⁹ BUSINESS STANDARD. *China nixes meeting with Slovak PM: Bratislava*. [online] 2016. [cit. 2021-03-04]. Dostupné na: https://www.business-standard.com/article/pti-stories/china-nixes-meeting-with-slovak-pm-bratislava-116110600024_1.html.

⁹⁰ KARÁSKOVÁ, Ivana et al. *Empty Shell No More: China's Growing Footprint in Central and Eastern Europe*. Praha: Association for International Affairs (AMO), 2020. s. 28. ISBN 978-80-87092-72-9.

⁹¹ KIRONSKÁ, Kristína, TURCSÁNYI, Q. Richard. *Slovak Policy towards China in the age of Belt and Road Initiative and 16+1 Format*. [online]. Budapest: China-CEE Institute 2017. s. 8 ISSN 2560-1628. Dostupné na: https://china-cee.eu/wp-content/uploads/2018/02/Work_paper201702.pdf.

⁹² SLOV-LEX. *Legislatívny proces LP/2017/654 Návrh Akčného plánu ku Koncepcii rozvoja hospodárskych vzťahov medzi Slovenskou republikou a Čínskou ľudovou republikou na roky 2017 -2020*. [online]. 2017. [cit. 2021-3-4]. Dostupné na: <https://www.slov-lex.sk/legislativne-procesy/-/SK/LP/2017/654>.

České vztáhy s Čínou sú dynamickejšie ako tie slovenské, no o to menej konzistentné. Do roku 2009, s proti-komunistickým sentimentom z 90. rokov, Česká republika sa výrazne vyhradila proti porušovaniu ľudských práv a odmietala prijať politiku Jednej Číny. Práve v tomto roku sa premiér Fischer stretol s Dalai Lamom,⁹³ čo rovnako ako v prípade Slovenska spôsobilo kontroverziu. Nasledujúci predsedovia vlád ako Rusnok alebo Sobotka, boli naopak pro-čínsky orientovaní a keď Zeman vyhral v roku 2013 prezidentské voľby, stal sa hlavnou politickou osobnosťou prezentujúcou česko-čínske pozitívne vztáhy. Prezident Zeman sa zúčastňoval pravidelných zahraničných návštev najmä s prezidentom Xi Jinpingom, vymenoval predsedu čínskej spoločnosti CEFS Ye Jianminga, za svojho čestného ekonomického poradcu, kritizoval USA za protekcionistické opatrenia voči Číne, či zabezpečil čínskemu prezidentovi významné počty pri jeho návšteve v Prahe.⁹⁴ Avšak, keď sa v roku 2017 dostala k vládnej moci strana ANO, vznikla protiváha voči prezidentovi Zemanovi. Tento trend bol spôsobený viacerými faktormi. Rovnako ako iné krajiny Česko nebolo spokojné s výsledkami v rámci 17+1 formátu a rovnako prejavilo nesúhlas voči situácii v Hongkongu v roku 2019. Narušené bilaterálne vztáhy viedli až k zrušeniu tohoročného Čínskeho Investičného Fóra, ktoré sa pravidelne konalo do roku 2013.⁹⁵

Česko-čínska spolupráca funguje aj na regionálnej úrovni. Najvýznamnejšiu spoluprácu nadviazali Praha a Peking spoločnou zmluvou, ktorou Praha súhlasila s politikou Jednej Číny. Túto zmluvu o sesterstve hlavných miest bola Praha neskôr prinútená vypovedať českou vládou, za čo Čína Prahu aj sankcionovala, a to najmä v oblasti kultúry.⁹⁶ Ďalšími protichodnými počinmi ku Zemanovej ekonomickej diplomacii bolo stretnutie českých ministrov s Dalai Lamom alebo oficiálne upozornenie Národného úradu pre kybernetickú a informačnú bezpečnosť na podozrivé aktivity čínskej spoločnosti Huawei.⁹⁷

---

⁹³ HIS HOLINESS THE 14TH DALAI LAMA OF TIBET. *Dignitaries Met 2005 – 2010*. [online] 2010. [cit. 2021-03-04]. Dostupné na: <https://www.dalailama.com/the-dalai-lama/events-and-awards/dignitaries-met/dignitaries-met-2005-2010>.

⁹⁴ ZRAK, Andrej. Súčasná problematika česko-čínskych vztáhov. In: *Medzinárodné vztáhy 2019: Aktuálne otázky svetovej ekonomiky a politiky*. Bratislava: Vydavateľstvo Ekonóm, 2019. s. 1114. ISBN 978-80-225-4686-7.

⁹⁵ KARÁSKOVÁ, Ivana et al. *Empty Shell No More: China's Growing Footprint in Central and Eastern Europe*. Praha: Association for International Affairs (AMO), 2020. s 19. ISBN 978-80-87092-72-9.

⁹⁶ TREND. *Praha sa rozkmotrila s Pekingom pre uznanie jednej Číny*. [online]. 2018. [cit. 2021-04-04]. Dostupné na: <https://www.trend.sk/spravy/praha-rozkmotrila-pekingsom-pre-uznanie-jednej-ciny>.

⁹⁷ REUTERS. *Czechs unlikely to differ from Germany on Huawei approach: minister*. [online]. 2019. [cit. 2021-04-04]. Dostupné na: <https://www.reuters.com/article/us-czech-telecoms/czechs-unlikely-to-differ-from-germany-on-huawei-approach-minister-idUSKBN1X30TV>.

Česká zahraničná politika voči Číne je teda v súčasnosti založená najmä na iniciatíve prezidenta Zemana a menej výrazného protichodného článku českej vlády.

Maďarská republika má s Čínou najsilnejšie bilaterálne vzťahy spomedzi krajín V4, ktoré sú do veľkej miery iniciované centralizovanou formou vládnutia Viktora Orbána. Premiér Orbán sa často stretáva s vysokými čínskymi politickými predstaviteľmi, niekoľko krát osobne navštívil Čínu a zúčastnil sa na všetkých summitoch 17+1 za vyhliadkou ekonomických benefitov pre maďarské národné hospodárstvo. Zrejme najznepokojivejším odtrhnutím sa od záujmov EÚ, a teda v teoretickej rovine aj od záujmov krajín V4 bolo, keď Maďarsko ako jediná krajina EÚ v roku 2018 nepodpísala spoločné vyhlásenie európskych ambasádorov, ktoré kritizovalo Belt and Road Initiative.⁹⁸ Rovnaký postoj zaujalo, keď krajiny EÚ kritizovali Čínu za situáciu v Juhočínskom mori, no maďarská vláda sa odmietla pripojiť.⁹⁹ Sino-maďarské vzťahy siahajú ešte do obdobia pred vznikom fóra 17+1, a to keď Orbán po globálnej finančnej kríze oznámil politiku *Otváranie Maďarska smerom na Východ*, ktorá mala zabezpečiť zníženie závislosti maďarského hospodárstva na európskych trhoch.¹⁰⁰ Neskôr, dokonca napriek pretrvávajúcemu maďarskému proti-komunistickému sentimentu, Orbán oceňoval ochotu Komunistickej strany Číny spolupracovať s politickými stranami strednej a východnej Európy, hoci presadzujú rôzne ideológie.¹⁰¹

Na rozdiel od opatrného postupu svojich vyšehradských partnerov, Maďarsko oznámilo už v roku 2019 na stretnutí v Číne, že Huawei bude jeden z dodávateľov 5G sietí a že nepredstavuje hrozbu pre národnú bezpečnosť.¹⁰² Toto rozhodnutie prišlo aj napriek upozorneniam zo strany EÚ a NATO. Podobný postup nasledoval aj pri kúpe čínskych vakcín aj napriek odporúčaniam EÚ. Aj z týchto príkladov je možné pozorovať, že Maďarsko zaujalo pragmatický prístup vo vzťahu k Číne, hoci EÚ opakovane upozorňuje na nedodržiavanie zásad právneho štátu a porušovanie SZBP zo strany Maďarska.

---

⁹⁸ THE DIPLOMAT. *EU Ambassadors Condemn China's Belt and Road Initiative*. [online]. 2019. [cit. 2021-04-04]. Dostupné na: <https://thediplomat.com/2018/04/eu-ambassadors-condemn-chinas-belt-and-road-initiative/>.

⁹⁹ REUTERS. *EU's statement on South China Sea reflects divisions* [online]. 2016. [cit. 2021-04-04]. Dostupné na: <https://www.reuters.com/article/southchinasea-ruling-eu-idUSL8N1A130Y>.

¹⁰⁰ THE CENTER FOR EUROPEAN POLICY ANALYSIS (CEPA). *Hungary's "Opening to the East" Hasn't Delivered*. [online]. 2021. [cit. 2021-04-04]. Dostupné na: <https://cepa.org/hungarys-policy-of-opening-to-the-east-is-more-than-a-decade-old-but-it-hasnt-delivered-much-chinese-investment/>.

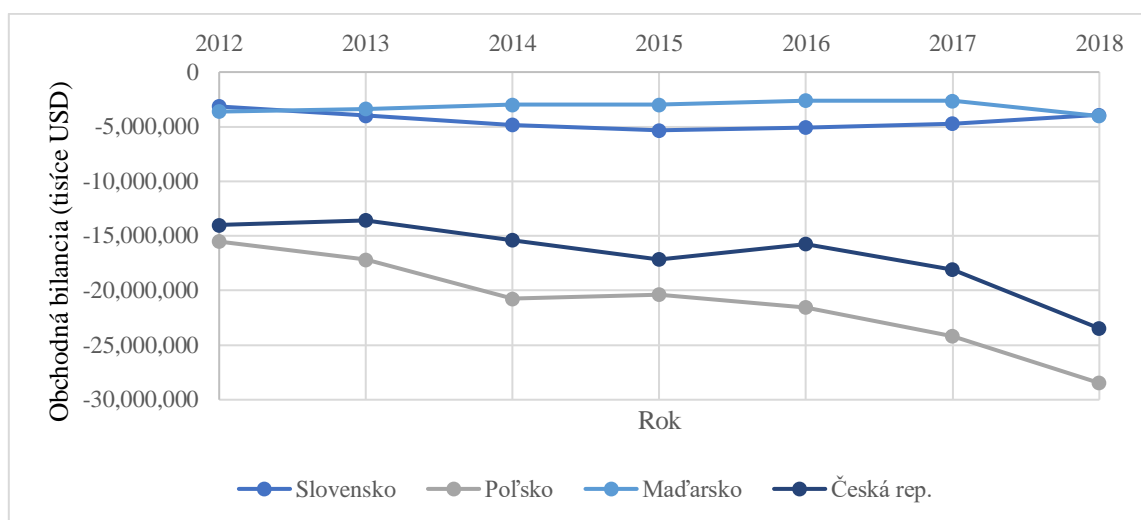
¹⁰¹ CABINET OFFICE OF THE PRIME MINISTER. *Viktor Orbán's speech at the conference "China-CEE Political Parties Dialogue"*. [online]. 2016. [cit. 2021-04-04]. Dostupné na: <https://miniszterelnok.hu/viktor-orbans-speech-at-the-conference-china-cee-political-parties-dialogue/>.

¹⁰² REUTERS. *Hungarian minister opens door to Huawei for 5G network rollout*. [online]. 2019. [cit. 2021-04-04]. Dostupné na: <https://www.reuters.com/article/us-hungary-telecoms-huawei-idUSKBN1XF12U>.

3.1.2 Ekonomické vzťahy

Hospodárske vzťahy medzi Čínou a krajinami V4 môžu byť opísané pretrvávajúcou asymetriou. Hoci Čína vytvorila formát 17+1 na zvýšenie ekonomickej aktivity v strednej a východnej Európe, aj po rokoch ide predovšetkým o jednostranne benefítujúcu spoluprácu. Import z Číny sa od roku 2012 výrazne zvýšil najmä v Poľsku a Českej republike, no v Maďarsku a v Slovenskej republike ostal relatívne nezmenený.¹⁰³ Export z krajín V4 rovnako rástol, no vzhľadom na počiatočné hodnoty exportu v roku 2012, ani tento nárast nepredstavuje významné hodnoty.¹⁰⁴ V prípade Slovenska dokonca export do Číny klesal, a to medzi rokmi 2013 až 2015.¹⁰⁵ Výsledkom je dlhodobé pasívne saldo obchodnej bilancie, ako môžeme vidieť na Grafe 2. Avšak, je dôležité spomenúť, že veľa produktov, najmä z automobilového priemyslu Českej republiky, Maďarska a Slovenka, je vyvázaných do Číny prostredníctvom Nemecka, čo by v prípade započítania mohlo kladne ovplyvniť saldo. Deficity vyšehradských krajín sa teda primárne odvíjajú od štruktúry exportu a importu.

Graf 2: Saldá obchodnej bilancie krajín V4 s Čínou

Zdroj: Vlastné spracovanie podľa World Bank. Trade Flow by Partner. In: World Integrated Trade Solutions. [online]. 2021, Dostupné na: <https://wits.worldbank.org/CountryProfile/en/Country/WLD/Year/2018/TradeFlow/EXPIMP>.

¹⁰³ EUROSTAT. Trade by partner country and NACE Rev. 2. In: Eurostat Data Browser [online]. 2021. [cit. 2021-04-04]. Dostupné na:

https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/EXT_TEC03__custom_774780/default/table?lang=en.

¹⁰⁴ Ibid.

¹⁰⁵ Ibid.

Hoci politická spolupráca jednotlivých krajín Vyšehradu s Čínou bola realizovaná s víziou benefitov pre národnú ekonomiku, ekonomické ukazovatele nenasvedčujú tomu, že táto vízia bola uskutočnená. Väčšina greenfield investícií prišla ešte pred rokom 2010 a odvtedy sledujeme najmä investície vo forme akvizícií a fúzií. Najviac investícií v regióne smerovalo do Maďarska, čo vychádza najmä z priaznivých politických vzťahoch.¹⁰⁶ Na druhej strane Slovenská republika nezískala žiadne významné PZI, pričom spolupráca v ekonomickej oblasti je takmer nulová,¹⁰⁷ a to aj napriek podpísaniu rôznych *Memoránd o porozumení* s Čínou. V Českej republike je väčšina PZI spojená s energetikou, a to priamo s už spomínanou spoločnosťou CEFS. Tá odkúpila aj značné podiely v českých spoločnostiach.¹⁰⁸ V Poľsku sa väčšina PZI týka infraštruktúry a to v rámci projektu EU-China Express, ktorý zabezpečuje železničnú dopravu z Číny do Európy. Vo všeobecnosti sa prejavuje trend investícií do spomínanej infraštruktúry, telekomunikácii či chemického priemyslu. Podiel čínskych investícií tvorí v krajinách V4 (okrem Maďarska) len okolo 1%¹⁰⁹ a vo väčšine prípadov ide o brownfieldové investície a nie dlhodobo iniciované greenfieldové.

3.2 Zahraničná politika krajín V4 voči Ruskej federácii

Vzťahy V4 voči Ruskej federácii sú ovplyvnené historickou prítomnosťou Ruska (a jeho predchodcu – Sovietskeho zväzu) v regióne, z čoho vzišla ekonomická či energetická prepojenosť jednotlivých ekonomík. Keď krajiny Vyšehradu hľadali nové oblasti záujmov, po tom ako dosiahli svoje ciele z roku 1991, obrátili sa smerom na krajiny bývalého Sovietskeho zväzu. Avšak, Ruská federácia nebola jednou z krajín, s ktorou V4 začala v rámci platformy spolupracovať, čo je podmienené skutočnosťou, že sa tieto štyri krajiny nevedeli zhodnúť na jednotnej zahraničnej politike voči spomínanej svetovej veľmoci. Tento fakt sledujeme aj na veľmi nízkej miere spolupráce s Ruskou federáciou v rámci MVF, pričom vedenie tejto inštitúcie niekoľkokrát navrhovalo rôzne projekty v širšej spolupráci s touto veľmocou, no politickí predstavitelia V4, túto možnosť dlhodobo odmietajú.¹¹⁰

---

¹⁰⁶ OECD DATA. *Inward FDI flows by partner country*. [online]. 2021. [cit. 2021-05-04]. Dostupné na: <https://data.oecd.org/fdi/inward-fdi-flows-by-partner-country.htm#indicator-chart>.

¹⁰⁷ Ibid.

¹⁰⁸ ZRAK, Andrej. Súčasná problematika česko-čínskych vzťahov. In: *Medzinárodné vzťahy 2019: Aktuálne otázky svetovej ekonomiky a politiky*. Bratislava: Vydavateľstvo Ekonóm, 2019. s. 1115. ISBN 978-80-225-4686-7.

¹⁰⁹ Vlastný výpočet na základe údajov OECD DATA. *Inward FDI flows*. [online]. 2021. [cit. 2021-05-04]. Dostupné na: <https://data.oecd.org/fdi/fdi-flows.htm#indicator-chart>.

¹¹⁰ RACZ, Andras. The Visegrad Cooperation: Central Europe Devided over Russia. In: *L'Europe en Formation*. Nice: Centre international de formation européenne, [online]. 2014. č. 4, s. 67. [cit. 2021-05-04].

3.2.1 Rozdielne zahranično-politické záujmy

Zahranično-politické smerovanie štyroch krajín strednej Európy sa začal rozchádzať krátko po rozpade totalitného režimu. Poľsko a Česká republika sú relatívne viac pro-západne orientované krajiny V4, avšak maďarské a slovenské politické elity často vystupovali skôr pro-ruským smerom. Tento trend bol primárne sledovaný v Slovenskej republike počas vlády Vladimíra Mečiara v 90. rokoch, ktorý viedol pro-ruskú zahraničnú politiku a prikláňal sa k netransparentnému a autoritatívnemu spôsobu vládnutia, čoho kombinácia zapadala do ruskej doktríny a zabezpečila pozitívne vzťahy s Ruskom, namiesto pozitívneho vnímania zo strany západných štruktúr.¹¹¹ Jedným z rozporov sa stal spôsob vyplatenia dlhu, ktorý malo Rusko¹¹² voči krajinám Vyšehradu (okrem Poľska). Rusko ako významný producent vojenského vybavenia chcelo vyplatiť svoj dlh práve dodaním daného typu tovaru. Tento návrh bol výrazne odmietnutý Českou republikou, no prijatý Maďarskom a Slovenskou republikou. Maďarsko podobne ako Česká republika bralo do úvahy záujem o vstup do NATO, a preto svoje vybavenie nakupovala aj zo západných či čínskych zdrojov. Avšak, Slovenská republika mala jednotvárne ruskú techniku, čo bolo následne prehľbené týmto rozhodnutím.¹¹³ Práve kombináciou týchto skutočností, Slovenská republika ako jediná nevstúpila v roku 1999 do NATO spolu so svojimi vyšehradskými partnermi. Po výmene vlád a obnove spolupráce V4 v roku 1998 bola zahraničná politika jednotlivých krajín V4 vykonávaná najmä prejavom názorov na rolu Ruska v rámci krajín bývalého Sovietskeho zväzu, ktoré sa V4 snažila pomôcť integrovať do západných štruktúr. Konflikty v postojoch voči Rusku sa opäť prejavili v roku 2008 počas rusko-gruzínskej vojny, kedy slovenskí a českí politickí predstavitelia pripisovali zodpovednosť Gruzínku. Na druhej strane stálo Poľsko a prezident Kaczyński, ktorý zorganizoval pro-gruzínsku alianciu s pomocou pobaltských štátov a Ukrajiny.¹¹⁴

Veľkou súčasťou odlišného vyhradenia záujmov jednotlivých krajín Vyšehradu je ukrajinsko-ruský konflikt v súvislosti s anexiou Krymu. Keď V4 prevzala v rámci EÚ

ISSN 0014-2808. Dostupné na: https://www.cairn.info/revue-l-europe-en-formation-2014-4-page-61.htm?fbclid=IwAR2O8fcf1m58rdgTIHmYuEKO3WX_FmW8oQCKYJ6nFZvU_CjZBaKJtFBJAPA.

¹¹¹ VIŠŇOVSKÝ, R. Visegrad Group and Relations with Russia. In: *Vestník RUDN, International Relations*. Moscow: Peoples' Friendship University of Russia, 2020, roč. 20, č. 2, s. 349. ISSN 2313-0660.

¹¹² Ruská federácia prebrala zodpovednosť tohto dlhu po rozpade Sovietskeho zväzu ako sukcesívny štát.

¹¹³ DULEBA, Alexander. *From Domination to Partnership: The Perspectives of Russian-Central-East European Relations, Final Report of the NATO Research Fellowship Program, 1996-1998* [online]. 1998. s 84-92. [cit. 2021-12-04]. Dostupné na: <https://www.nato.int/acad/fellow/96-98/duleba.pdf>.

¹¹⁴ WARSAW INSTITUTE REVIEW. V4 Countries towards Russian Aggression against Ukraine. [online]. 2018. [cit. 2021-12-04]. Dostupné na: <https://warsawinstitute.org/v4-countries-towards-russian-aggression-ukraine/>.

najväčšiu iniciatívu v platforme EaP, jeden z hlavných partnerov ako na multilaterálnej tak aj na bilaterálnej úrovni sa stala Ukrajina. V4 podporovala jej postupnú integráciu do západných štruktúr, v čom mali národné záujmy najmä Poľsko, Maďarsko a Slovenská republika, ktoré s Ukrajinou zdieľajú hranice. Práve tento konflikt ukázal rozdielne názory na postavenie Ruskej federácie v doktrínach zahraničnej politiky jednotlivých vyšehradských krajín, mnohokrát v rozpore dovtedy praktizovanou pro-ukrajinskou zahraničnou politikou. Vzhľadom na to, že išlo o prvý významný konflikt, ktorý sa blízko dotýkal všetkých krajín V4, zvýraznil ich dlhotrvajúcu nejednotnosť v zahranično-politickom smerovaní.

Na jednej strane sa nachádza Poľsko, s veľmi proti-ruským sentimentom, ktorý vychádza z komplikovaných historických vzťahov. Poľskí politickí predstavitelia dlhodobo vyzývajú Rusko aby navrátilo anexovaný Krym Ukrajine a konalo teda v súlade s medzinárodným právom. Rovnako pripisuje Rusku podiel viny na aktivitách separatistického hnutia na východe Ukrajiny, čím destabilizuje celú krajinu. Na rozdiel od svojich vyšehradských partnerov, poľskí politickí predstavitelia jednotne podporujú sankcie voči Ruskej federácii, volajú po užších vzťahoch Ukrajiny s EÚ a NATO, a naopak oslabenie vzťahov s Ruskom.¹¹⁵ Poľsko sa stalo najmä na začiatku konfliktu vedúcou krajinou EÚ vo vytváraní nátlaku na spoločnú a jednotnú zahraničnú politiku európskych krajín. Hoci túto pozíciu Poľsko stratilo, keď funkciu riadenia prebral Normandský formát, v zložení Nemecka, Francúzska, Ruska a Ukrajiny,¹¹⁶ poľské národné postavenie voči obom krajinám konfliktu je relatívne konštantné. Jednotlivé politické rozhodnutia a postavenia sú v súlade s najmä bezpečnostnými záujmami Poľska, v ktorých sa viac ako so svojimi vyšehradskými partnermi, zhoduje so susediacimi pobaltskými štátmi.

Zahraničná politika Českej republiky voči spomínanému konfliktu bola založená na ľudských právach a humanitárnej pomoci Ukrajine, pričom si stále zachovávala pragmatický postoj k Rusku. Hoci navonok pôsobila najmä zo začiatku relatívne jednotne, prebiehal spor medzi politickými predstaviteľmi. Česká republika akceptovala všetky kolá sankcií voči ruským ako aj ukrajinským predstaviteľom avšak, premiér Sobotka ako aj prezident Zeman vyjadrili svoje znepokojenie s dopadmi na českú ekonomiku. Sobotka sankcie EÚ

---

¹¹⁵ REUTERS. *Poland wants sanctions against Russia over Crimea to continue*. [online]. 2019. [cit. 2021-13-04]. Dostupné na: <https://www.reuters.com/article/us-poland-russia-sanctions-idUSKCN1VL0DB>.

¹¹⁶ BURAS, Piotr. *Can Poland remain a leader of EU foreign policy?*. [online]. 2015. [cit. 2021-12-04]. Dostupné na: https://ecfr.eu/article/commentary_can_poland_remain_a_leader_of_eu_foreign_policy418/.

pripomienkoval a neskôr aj napriek jeho odsúhlaseniu ich kritizoval za nízku efektívnosť.¹¹⁷ Zeman od začiatku kritizoval akcie Ruska, no neskôr, aj napriek reštrikcii bilaterálnych rokovaní s Ruskom, ktoré odsúhlasila Európska rada,¹¹⁸ Zeman osobne rokoval s prezidentom Putinom a kritizoval sankcie.¹¹⁹

Oficiálny postoj Slovenskej republiky rovnako volal po rešpektovaní územnej celistvosti Ukrajiny a vo Vyhlásení Národnej rady SR v situácii na Ukrajine podporovala snahy EÚ a jej inštitúcií o stabilizáciu Ukrajiny.¹²⁰ Na druhej strane sa premiér Fico snažil voči Rusku zaujať postoj, ktorý nebude škodlivý pre bilaterálne vzťahy. Opakovane kritizoval dôsledky, ktoré sankcie majú na slovenskú ekonomiku a neskôr konflikt nazval vojnou medzi svetovými veľmocami.¹²¹ Zrejme najväčším prejavom nejednoty zahraničnej politiky na európskej úrovni boli vysoké politické návštevy jedného premiéra Fica, no zároveň českého prezidenta Zemana na sedemdesiatom výročí konca druhej svetovej vojny, ktoré sa konalo v Moskve. Naopak slovenský prezident Kiska, ako aj mnoho európskych predstaviteľov, návštevu odmietol, a to vzhľadom na nepriaznivý vývoj konfliktu na Kryme.¹²² Slovensko zároveň poskytlo spätný tok plynu na Ukrajinu na znak spolupráce a solidarity, no celkovo v mnohých prípadoch boli diplomatické signály nejasné a populistické.

Do riešenia konfliktu sa zrejme najmenej zapájala Maďarská republika. Premiér Orbán sa dištancoval od tohto problému a sústreďoval sa primárne na maďarskú minoritu žijúcu v Zakarpatskej oblasti na Ukrajine, pričom žiadal krátko po prepuknutí konfliktu nezávislosť či dvojité občianstvo tejto skupiny.¹²³ Maďarský pohľad na sankcie bol v rozpore s tými poľskými, no v súlade najmä so slovenskými. Premiér Orbán ich

---

¹¹⁷ ČESKÁ TELEVIZE. Sobotka: *Jsem skeptický k účinnosti sankcí, cíle Ruska nezměnily*. [online]. 2014. [cit. 2021-12-04]. Dostupné na: <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/1018297-sobotka-jsem-skepticky-k-ucinnosti-sankci-cile-ruska-nezmenily>.

¹¹⁸ EURÓPSKA RADA A RADA EÚ. *Chronologický prehľad – reštriktívne opatrenia EÚ v reakcii na krízu na Ukrajine*. [online]. 2020. [cit. 2021-12-04]. Dostupné na: <https://www.consilium.europa.eu/sk/policies/sanctions/ukraine-crisis/history-ukraine-crisis/>.

¹¹⁹ HOSPODÁRSKE NOVINY. *Sankcie voči Rusku sa čoskoro skončia, ubezpečil Zeman Putina*. [online]. 2015. [cit. 2021-12-04]. Dostupné na: <https://hnonline.sk/svet/502964-sankcie-voci-rusku-sa-coskoro-skoncicia-ubezpecil-zeman-putina>.

¹²⁰ NÁRODNÁ RADA SLOVENSKEJ REPUBLIKY. *Uznesenie Národnej Rady Slovenskej republiky z marca 2014 k Vyhláseniu Národnej rady Slovenskej republiky k situácii na Ukrajine*. [online]. 2014. [cit. 2021-12-04]. Dostupné na: <https://www.nrsr.sk/web/Dynamic/DocumentPreview.aspx?DocID=397865>,

¹²¹ DENNÍK SME. *Fico: Konflikt na Ukrajine je bojom Ruska s Amerikou*. [online]. 2014. [cit. 2021-12-04]. Dostupné na: <https://domov.sme.sk/c/7366800/fico-konflikt-na-ukrajine-je-bojom-ruska-s-amerikou.html>. Čítajte viac: <https://domov.sme.sk/c/7366800/fico-konflikt-na-ukrajine-je-bojom-ruska-s-amerikou.html>

¹²² EU OBSERVER. *Czech and Slovak leaders divided over Russia's 9 May parade*. [online]. 2015. [cit. 2021-12-04]. Dostupné na: <https://euobserver.com/beyond-brussels/128291>.

¹²³ POLITICO. *Orbán to Ukraine: give Hungarians autonomy*. [online]. 2014. [cit. 2021-12-04]. Dostupné na: <https://www.politico.eu/article/orban-to-ukraine-give-hungarians-autonomy/>.

opakovane kritizoval ako škodlivé pre európske národné ekonomiky. Maďarské pragmatické a pro-ruské smerovanie je založené najmä na Orbánovej zahranično-obchodnej politike *Otváranie Maďarska smerom na východ*, ktorá okrem iného zvyšuje ekonomickú závislosť na východných krajinách, vrátane Ruska. Zároveň premiér opakovane vyjadril sympatie voči neliberálnemu politickému modelu Ruska, ako k alternatíve západnej formy.¹²⁴ Prejav stránenia sa maďarskej politiky od konfliktu je teda podmienený ako ekonomickými, tak aj politickými záujmami. Najmä v čase krízy, politické návštevy či ekonomická spolupráca zvyrazňujú nejednotu nielen V4, ale aj EÚ.

Odvolať sa na mnohých politikov V4 na ekonomické straty spojené so sankciami, a to vo všetkých vyšehradských krajinách okrem Poľska je paradoxné, vzhľadom na to, že práve Poľsko je krajina najvýraznejšie ekonomicky prepojená s Ruskou federáciou. Podiel exportu do Ruska na celkovom poľskom exporte v roku 2013 bol 5,3 %, v roku 2014 - 4,4% a v roku 2015 - 2,9%.¹²⁵ Vo všetkých troch rokoch, a to pred zavedením ako aj po zavedení sankcií, malo Poľsko najvyššiu exportnú závislosť na Rusku spomedzi krajín V4. Ak by teda išlo výrazne o ekonomické záujmy vyšehradských krajín, bez politického podtónu, Poľsko by malo byť najväčším odporcom zavedených sankcií.

Je potrebné spomenúť, že krajiny Vyšehradu jednotne zaujali spoločné stanovisko v odsúdení ruského narušenia ukrajinskej teritoriálnej integrity, odvolávali sa spoločne na porušovanie Budapešťského memoranda a spoločne poskytovali Ukrajine humanitárnu pomoc, či spätný tok zemného plynu cez Slovenskú republiku.¹²⁶ Avšak, s pretrvávajúcim konfliktom sa začali rozchádzať názory politických elít vnútri krajín ako aj medzi nimi. Pokračovaním európskych diskriminačných opatrení voči Rusku hrozilo, že jedna z krajín V4 by mohla ďalšie kolá sankcií vetovať. S opätovným eskalovaním konfliktu v apríli roku 2021, no aj pretrvávajúcou pandémiou či vakcínou Sputnik V, môžeme vidieť výrazne odlišné postoje voči Rusku, a to nie len od politikov, ale aj od širokej verejnosti, ktorá v konečnom dôsledku formuje národný záujem zahraničnej politiky. Podľa prieskumu vykonaného pre Globsec, verejná mienka voči Ruskej federácii v Poľsku zotráva negatívna

---

¹²⁴ RACZ, Andras. The Visegrad Cooperation: Central Europe Devided over Russia. In: *L'Europe en Formation*. Nice: Centre international de formation européenne, [online]. 2014. č. 4, s. 68-69. [cit. 2021-12-04]. ISSN 0014-2808. Dostupné na: https://www.cairn.info/revue-l-europe-en-formation-2014-4-page-61.htm?fbclid=IwAR2O8fcf1m58rdgTIHmYuEKO3WX_FmW8oQCKYJ6nFZvU_CjZBaKJtFBJAPA.

¹²⁵ WORLD BANK. *Poland Export Partner Share to Russian Federation in percentage 2000-2015*. [online]. 2021, Dostupné na: <https://wits.worldbank.org/CountryProfile/en/Country/POL/StartYear/2000/EndYear/2015/TradeFlow/Export/Partner/RUS/Indicator/XPRT-PRTNR-SHR>.

¹²⁶ VISEGRAD GROUP. *Joint Statement of the Visegrad Group and Ukraine*. [online]. 2014. [cit. 2021-12-04]. Dostupné na: <https://www.visegradgroup.eu/calendar/2014/joint-statement-of-the-141217>.

a vidí túto svetovú veľmoc ako hrozbu pre národnú bezpečnosť. V Maďarsku je pro-východná zahraničná politika podporovaná a verejnosť naopak vidí Rusko ako strategického partnera. V Slovenskej republike je podobná situácia ako v Maďarsku, a to najmä naprieč staršou generáciou, ktorá vidí NATO ako agresora vo vzťahu k Rusku. V Českej republike je verejná mienka veľmi bi-polarizovaná, no všeobecne stále viac pro-ruský orientovaná.¹²⁷

3.2.2 Rozdielne postoje v rámci energetickej politiky

Krajiny Vyšehrady zdedili infraštruktúru a vysokú závislosť na importe energetických surovín z Ruskej federácie z čias Studenej vojny. V súčasnosti je Rusko hlavným dodávateľom zemného plynu ako aj ropy na celom európskom trhu.¹²⁸ Po ukrajinskej kríze v roku 2009, kedy sa niektoré európske krajiny ocitli v situácii bez prívlevu ruského zemného plynu, sa jednotný európsky energetický trh ako aj diverzifikácia dodávateľov stali prioritou. Prioritou bol aj pre vyšehradské krajiny, ktoré sú dodnes vysoko závislé od ruských zdrojov prechádzajúcich cez Ukrajinu. Ako v otázke zemného plynu, tak aj v otázke spolupráce v rámci nukleárnej energie, sú vyšehradské krajiny málokedy jednotné, a preto proces znižovania dependencie na ruských prírodných zdrojoch neplní stanovené očakávania.

Spomedzi krajín V4 je Česká republika najmenej závislá na zemnom plyne, ako aj ropy od ruských dodávateľov. V roku 2015 podiel ruských dodávok na celkovom importe zemného plynu predstavovala iba 65,5%,¹²⁹ čo je pozitívny vývoj aj v porovnaní s európskym priemerom. Vysokú nezávislosť od Ruska ako aj diverzifikáciu dodávateľov tak dosahovala Česká republika najrýchlejšie spomedzi všetkých vyšehradských partnerov. Nasleduje Poľsko, s relatívne nízkou závislosťou na ruskom importe plynu, pričom podiel na celkovom importe zemného plynu tvoril v roku 2015 72,5%¹³⁰ s približne podobnou závislosťou na ruskej ropy. Hoci je závislosť oproti Českej republike vyššia, Poľsko aktívne pracuje na diverzifikácii medzi zemným plynom a LNG, importuje zo zdrojov z pobaltských

---

¹²⁷ GLOBSEC. *The image of Russia in Central & Eastern Europe and the Western Balkans*. [online]. 2021. s. 26-27. [cit. 2021-12-04]. Dostupné na: <https://www.globsec.org/wp-content/uploads/2021/04/Image-of-Russia-Mighty-Slavic-Brother-or-Hungry-Bear-Nextdoor.pdf>.

¹²⁸ EUROSTAT. *EU imports of energy products - recent developments*. [online]. 2021. [cit. 2021-14-04]. Dostupné na: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/EU_imports_of_energy_products_-_recent_developments#Main_suppliers_of_natural_gas_and_petroleum_oils_to_the_EU.

¹²⁹ EUROPEAN COMMISSION. Energy Union Factsheet Czech Republic. [online]. 2015. [cit. 2021-12-04]. Dostupné na: https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/energy-union-factsheet-czech-republic_en.pdf.

¹³⁰ EUROPEAN COMMISSION. Energy Union Factsheet Poland. [online]. 2015. [cit. 2021-12-04]. Dostupné na: https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/energy-union-factsheet-poland_en.pdf.

krajín, podporuje prepájacie vedenia plynu na svojom území, ako aj vo zvyšku EÚ a aj napriek neúspešným pokusom, sa snažilo o stavbu terminálov v Baltskom mori.¹³¹

Na rozdiel od svojich dvoch vyšehradských partnerov, Maďarsko a Slovenská republika neboli úspešné v diverzifikácii dodávateľov. V Maďarsku sa ruský plyn podieľa na celkovom importe zemného plynu s 95%¹³² a na Slovensku je Rusko jediný výhradný importujúci dodávateľ so 100% podielom.¹³³ Práve tento fakt ich stavia medzi jedny z najviac náchylných krajín EÚ na výpadky plynu, čo napríklad v prípade Slovenska bolo prehĺbené koncom roka 2008, keď podpísalo zmluvu s ruským dodávateľom Gazprom na ďalších 20 rokov.¹³⁴

V4 spoločne podporovala projekt potrubia Nabucco, ktoré tvorilo centrum plánu EÚ pre diverzifikáciu dodávok plynu. Zatiaľ, čo Maďarsko podporovalo aj tento projekt, tak aj napriek odporúčaniam orgánov EÚ, zároveň podporovalo, ako aj podpísalo ruský projekt South Stream, ktorý by zvýšil maďarskú závislosť na ruskom dodávateľovi. Hoci bol tento návrh nakoniec zrušený, sprevádzali ho podozrenia na porušovanie práva EÚ,¹³⁵ ako aj vysoké politické návštevy premiéra Orbána a prezidenta Putina, a to v čase ukrajinskej krízy. Maďarsko v tomto čase rovnako spôsobilo kontroverziu 10 miliardovou pôžičkou od Ruskej federácie, ktorá má slúžiť na výstavbu jadrových reaktorov Paks II. Projekt bol vyšetrovaný Európskou komisiou primárne kvôli pochybnostiam o transparentnosti, kedy bola bez tendra vybraná ruská firma Rosatom na realizáciu tohto projektu.¹³⁶ Česká ako aj Slovenská republika na rozdiel od Maďarska, plánované projekty na reaktoroch pozastavila. Kým na Slovensku, kde je projekt navrhnutý už 10 rokov je možné hovoriť o nedostatku iniciatívy,

---

¹³¹ RACZ, Andras. The Visegrad Cooperation: Central Europe Devided over Russia. In: *L'Europe en Formation*. Nice: Centre international de formation européenne, [online]. 2014. č. 4, s. 71. [cit. 2021-12-04]. ISSN 0014-2808. Dostupné na: https://www.cairn.info/revue-l-europe-en-formation-2014-4-page-61.htm?fbclid=IwAR2O8fcf1m58rdgTIHmYuEKO3WX_FmW8oQCKYJ6nFZvU_CjZBaKJtFBJAPA.

¹³² EUROPEAN COMMISSION. Energy Union Factsheet Hungary. [online]. 2015. [cit. 2021-12-04]. Dostupné na: https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/energy-union-factsheet-hungary_en.pdf.

¹³³ EUROPEAN COMMISSION. Energy Union Factsheet Slovak Republic. [online]. 2015. [cit. 2021-12-04]. Dostupné na: https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/energy-union-factsheet-slovakia_en.pdf.

¹³⁴ TREND. *SPP spečatil s Gazpromom novú zmluvu. Cenu taja*. [online]. 2014. [cit. 2021-12-04]. Dostupné na: <https://www.trend.sk/spravy/spp-specatil-gazpromom-novu-zmluvu-cenu-taja>.

¹³⁵ EURACTIV. *Hungary attempts to bypass EU law on South Stream*. [online]. 2015. [cit. 2021-12-04]. Dostupné na: <https://www.euractiv.com/section/central-europe/news/hungary-attempts-to-bypass-eu-law-on-south-stream/>.

¹³⁶ EURACTIV. *Hungary wins final EU approval for Russian-built nuclear plant*. [online]. 2017. [cit. 2021-12-04]. Dostupné na: <https://www.euractiv.com/section/energy/news/hungary-wins-final-eu-approval-for-russian-built-nuclear-plant/>.

v Českej republike minister dopravy vyjadril znepokojenie s možnosťou dostavby reaktorov ruskou firmou v Temelíne, skrz konflikt na Ukrajine.¹³⁷

Krajiny V4 aj napriek rozsiahlej prvotnej iniciatíve po roku 2009, o spoločnú diverzifikáciu energetických dodávateľov a vyššiu prepojenosť vyšehradskej energetickej infraštruktúry, plnia svoje ciele len v malej miere. Aj napriek tomu, že ročné programy a reporty V4 tvrdia, že otázka energie je jedna z kľúčových, väčšina projektov ostala v plánovacej rovine a krajiny svoju nezávislosť budujú len samostatne. V prípade energetiky nedokážu nájsť spoločný konsenzus na mnoho otázok,¹³⁸ a to aj napriek tomu, že budovanie infraštruktúry bolo ešte súčasťou Deklarácie z roku 1991.¹³⁹

3.3 Zahranická politika krajín V4 voči Spojeným štátom americkým

Spojené štáty americké boli od začiatku fungovania formátu V4 jedným z najdôležitejších partnerov, a to z dôvodu snahy o integráciu do NATO. Tento transatlantický partner teda hrá dôležitú úlohu v bezpečnostnej zahraničnej politike krajín od 90. rokov 20. storočia. Intenzívnosť politických vzťahov bola určovaná v prvom rade americkou prezidentskou administratívou. V prípade Poľska ide o dlhodobé uprednostňovanie USA ako primárneho strategického partnera, no pri ostatných krajinách V4, najmä po prelome tisícročí, záležalo na prejedávanej problematike, kedy samotní politickí predstavitelia jednotlivých krajín mnohokrát nevedeli zaujať jednotné stanovisko.

Prvé výrazné odlišnosti v zahraničnej politike krajín V4 nastali ešte v 90. rokoch 20. storočia, s rozdelením ČSFR a nástupom Vladimíra Mečiara a Václava Klauza ako premiérov sukcesívnych republík. Nejednotná politika a neochota spolupracovať zo strany Slovenska na demokratickom vývoji podmienila oneskorený vstup do NATO. Ostatní vyšehradskí partneri aktívne odstraňovali zvyšky totalitného režimu či teritoriálnych nezrovnalostí, v dôsledku čoho sa v roku 1999 stali novými členmi NATO. Táto problematika je rozoberaná v prvej kapitole, a teda nebude ďalej rozvádzaná, no je významnou súčasťou histórie, ktorá demonštruje problémy v jednotnosti zahraničnej politiky V4 voči USA od začiatku spolupráce.

---

¹³⁷ ČESKÝ ROZHLAS. *Stropnický si nedokáže predstaviť, že by se Rusové podíleli na dostavbě Temelína*. [online]. 2014. [cit. 2021-12-04]. Dostupné na: <https://radiozurnal.rozhlas.cz/stropnicky-si-nedokaze-predstavit-ze-se-rusove-podileli-na-dostavbe-temelina-6228990>.

¹³⁸ VISEGRAD GROUP. *Annual Report of the Czech V4 Presidency 2015–2016*. [online]. 2016. [cit. 2021-12-04]. Dostupné na: <https://www.visegradgroup.eu/documents/annual-reports/annual-report-of-the>.

¹³⁹ VYŠEHRADSKÁ SKUPINA. *Deklarace o spolupráci České a Slovenské Federativní Republiky, Poľské republiky a Maďarské republiky na ceste evropské integrace*. [online]. 1991. [cit. 2021-12-04]. Dostupné na: <https://www.visegradgroup.eu/download.php?docID=36>.

3.3.1 Rozdielne pohľady na úlohu USA v bezpečnostnej politike krajín

Vzájomný vzťah krajín V4 a USA je najlepšie priblížiť pomocou úlohy NATO v regióne, kde USA má vedúcu pozíciu ako najväčšia vojenská mocnosť a často pomocou tejto organizácie vedie svoju zahraničnú politiku. Zatiaľ, čo spolupráca s touto svetovou veľmocou bola najintenzívnejšia počas obdobia prezidenta Clintona, počas prezidentov G. W. Busha a Obamu sa odvrátila pozornosť z tohto regiónu. Aj napriek tomu je však možné poukázať na nejednotnosť v bezpečnostnej politike v niektorých kľúčových otázkach.

USA sú najvýznamnejším strategickým partnerom v poľskej zahraničnej politike, čomu je dôkazom aj rozsiahla spolupráca v podobe prezencie približne 4500 príslušníkov amerických vojsk na poľskom území.¹⁴⁰ Ďalej je to napríklad spolupráca na zámorských akciách, či fakt, že Poľsko ako jedna z mála krajín NATO udržiava vojenské výdavky v posledných rokoch okolo 2% z HDP.¹⁴¹ Záujem o intenzívne vzťahy s USA sa prejavili aj pri vojenskej pomoci počas intervencii v Afganistane ako aj v Iraku, kedy bolo Poľsko krajinou, vysielajúcou najväčšie množstvo personálu spomedzi krajín strednej Európy.¹⁴² Jedným z dôležitých míľnikov spolupráce bolo ohlásenie projektu protiraketového obranného systému, ktorý by USA vystavali na poľskom území. Tento projekt bol pri oslabení vzťahov počas prezidenta Obamu pozmenený, no jeho dokončenie sa po úpravách plánuje na rok 2022.¹⁴³ Aj napriek tomu, že mnoho spomenutých projektov či spoluprác nebolo podporovaných širokou verejnosťou, poľskí politickí predstavitelia dlhodobo považujú prítomnosť USA ako garanciu bezpečnosti, a to najmä ako protiváhu Ruskej federácie. Aj z toho dôvodu Poľsko vyjadrilo obavy, keď Obamova administratíva oznámila snahu o rekonštrukciu vzťahov s Ruskom. Vzťahy s USA sa opäť výrazne zlepšili, počas administratívy prezidenta Trumpa. Poľská vláda v tom čase oznámila, že infraštruktúra v hodnote niekoľkých miliárd dolárov, ktorá je potrebná na prvú základňu pre permanentnú vojenskú prítomnosť amerických vojsk na poľskom území, bude financovaná výlučne

---

¹⁴⁰ CONGRESSIONAL RESEARCH SERVICE. *U.S. Military Presence in Poland*. [online]. 2020. s. 1. [cit. 2021-12-04]. Dostupné na: <https://fas.org/sgp/crs/natsec/IF11280.pdf>.

¹⁴¹ WORLD BANK. *Military expenditure (% of GDP) – Poland*. [online]. 2021. [cit. 2021-12-04]. Dostupné na: <https://data.worldbank.org/indicator/MS.MIL.XPND.GD.ZS?locations=PL>.

¹⁴² GRIGORESCU, Alexandru. East and central European Countries and the Iraq War: The choice between „soft balancing“ and „soft bandwagoning“. In: *Communist and Post-Communist Studies*. Berkley: The University of California Press, 2014, roč. 41, vyd. 283, s. 13. ISSN 0967-067X..

¹⁴³ CONGRESSIONAL RESEARCH SERVICE. *Navy Aegis Ballistic Missile Defense (BMD) Program: Background and Issues for Congress*. [online]. 2021. s. 7. [cit. 2021-12-04]. Dostupné na: <https://fas.org/sgp/crs/weapons/RL33745.pdf>.

z poľských zdrojov.¹⁴⁴ Na rozdiel od ostatných krajín V4, táto myšlienka bola vítaná aj poľskou verejnosťou.

Česká republika rovnako považuje USA za svojho strategického partnera a odhliadnuc od politických predstaviteľov ako prezident Zeman, má podporu medzi súčasnými politickými predstaviteľmi, ako aj v rámci českej verejnosti. Najintenzívnejšie vzťahy začali v prvej dekáde 21. storočia, kedy Česká republika bola jednou z krajín EÚ iniciujúcou podporu americkej intervencie v Iraku. Problém však nastal, keď boli jednotlivé krajiny požiadané o nasadenie vojenských síl. Česká republika zvolila diplomatický spôsob jednania a nasadila len vojenské jednotky neparticipujúce na priamom boji.¹⁴⁵ Zintenzívnenie bilaterálnej spolupráce s USA nastalo počas rokovaní v rokoch 2007 až 2008, ktorých výsledkom mala byť základňa protiraketovej obrany v rámci európskeho systému základní. Podobne ako v Poľsku si tento projekt počas prezidenta Obamu prešiel zmenami, no na rozdiel od poľských partnerov bol o niekoľko rokov neskôr zrušený.¹⁴⁶ Dôvodom bol aj nesúhlas českej spoločnosti s výstavbou a prítomnosťou spomenutého systému. Na rozdiel od Poľska, sa na českom území nachádza len minimálne množstvo amerických vojenských jednotiek a na základe predošlých vyjadrení, tomu české vedúce politické osobnosti ani v budúcnosti nie sú naklonené.¹⁴⁷ Je teda zrejmé, že Česká republika nevie zaujať jednoznačnú pozíciu. V kontraste s Poľskom, v českej spoločnosti nepretrvávajú výrazne proti-ruský sentiment a aj z toho dôvodu je menej naklonená k spolupráci v zahraničných konfliktoch, či prítomnosti amerických vojsk na jej území. Avšak, USA sú ako politikmi tak aj spoločnosťou považované za jedného zo strategických partnerov v oblasti bezpečnostnej politiky, naďalej sú za zotrvanie v NATO a nevnímajú USA ako hrozbu.¹⁴⁸

---

¹⁴⁴ GAWRON-TABOR, Karolina. Challenges and threats to the security of the Visegrad Group countries: intensification of relations with Unites States as a means to overcome risks. In: *Rocznik Instytutu Europy Środkowo-Wschodniej*. Lublin: Institute of Central Europe, 2020, roč. 18, č. 1, s. 99-115. ISSN 1732-1395.

¹⁴⁵ STRÍLECKÝ, Vít. Visegrad Group: Czech Republic. In: *U.S. – Central European Relations in the Age of Obama: Report No. 22*. Washington, DC: Center for European Policy Analysis, 2009, s. 8. ISBN 978-0-9825117-1-8.

¹⁴⁶ DODGE, Michaela. *U.S. Czech Ballistic Missile Defense Cooperation: Policy Implications*. [online]. 2019. [cit. 2021-12-04]. Dostupné na: https://www.realcleardefense.com/articles/2019/09/26/us_czech_ballistic_missile_defense_cooperation__policy_implications_114772.html.

¹⁴⁷ ČESKÝ ROZHLAS. *PM draws fire for saying Czech Republic will not call for NATO troop increase*. [online]. 2014. [cit. 2021-12-04]. Dostupné na: <https://english.radio.cz/pm-draws-fire-saying-czech-republic-will-not-call-nato-troop-increase-8293926>.

¹⁴⁸ FRIED, Daniel, WISNIEWSKI, Jakub, et al. *The United States and Central Europe: Tasks for a Second Century Together*. Washington, DC: Atlantic Council, 2019. s. 14. ISBN: 978-1-61977-591-6.

Maďarsko opakovane prizvukuje dôležitosť strategického partnerstva s USA ako aj NATO. Avšak, maďarská vláda taktiež zdôrazňuje prevahu a posilnenie vlastných vojenských síl namiesto zahraničných, a teda aj amerických. Zároveň, mnoho politických a diplomatických krokov bolo v kontraste s výrokmi o dôležitosti maďarsko-amerického partnerstva, s čím je spojená aj politika *Otváranie Maďarska smerom na Východ*, v rámci ktorej sa práve vzťahy s Ruskom či Čínou dostávali do konfliktov s americkými záujmami v regióne. Pragmatizmus maďarského smerovania zahraničnej politiky sa teda ukazuje aj v tomto ohľade. Maďarsko ako aj Poľsko či Česká republika boli jedny z prvých krajín, ktoré podporili v spoločnom liste americkú intervenciu v Iraku. Priamu vojenskú účasť však dlhodobo odmietali, pričom aj keď Maďarsko nasadilo vojenské jednotky, po krátkom čase ich odvolalo.¹⁴⁹ Vzťahy medzi krajinami sa však výrazne zlepšili s nástupcom prezidenta Trumpa, kedy Orbán vyzdvihol politickú kampaň ako smerovanie novej americkej politiky.¹⁵⁰

V prípade Slovenskej republiky si zahraničná politika, rovnako ako s predchádzajúcimi dvoma svetovými veľmocami, prešla fázami náklonnosti ku transatlantickej spolupráci počas premiéra Dzurindu a premiérky Radičovej a väčšieho skepticizmu počas vlád premiéra Fica. V roku 2003, keď Slovenská republika ešte nebola členom NATO, vyjadrila podporu pri intervencii v Iraku, no snažila sa najmä zo začiatku vyhnúť posielaniu vojenského personálu na priamu účasť do tohto konfliktu.¹⁵¹ Vyjadrenie podpory pre túto intervenciu zaujala najmä z dôvodu, že išlo o čas krátko pred oficiálnych vstupom do NATO. Slovensko avšak dodnes ostáva krajinou s minimálnym počtom vyslaných vojakov. Azda najväčším odporcom spomedzi všetkých krajín V4, bola Slovenská republika pri téme prítomnosti amerických vojsk v regióne. Tento problém sa netýkal len personálu, ale aj protiraketového systému v Európe.¹⁵² Jediný typ základní, na ktorých bola slovenská vláda ochotná spolupracovať mali logistický charakter. Z pohľadu

---

¹⁴⁹ SCHMITT, Gary J. *Poland, Hungary, and the Czech Republic: The Security Record of „New Europe“: report*. [online]. Washington, DC: American Enterprise Institute, 2016. s. 2. Dostupné na: <https://www.aei.org/research-products/report/poland-hungary-and-the-czech-republic-the-security-record-of-new-europe/>.

¹⁵⁰ EURACTIV. *Hungary's 'Trump before Trump' PM Orbán faces US reset*. . [online]. 2014. [cit. 2021-12-04]. Dostupné na: <https://www.euractiv.com/section/central-europe/news/hungarys-trump-before-trump-pm-orban-faces-us-reset/>.

¹⁵¹ GRIGORESCU, Alexandru. East and central European Countries and the Iraq War: The choice between „soft balancing“ and „soft bandwagoning“. In: *Communist and Post-Communist Studies*. Berkley: The University of California Press, 2014, roč. 41, vyd. 283, s. 12. ISSN 0967-067X..

¹⁵² REUTERS. *Slovak PM follows Czechs in ruling out foreign NATO troops*. [online]. 2014. [cit. 2021-12-04]. Dostupné na: <https://www.reuters.com/article/uk-ukraine-crisis-slovakia-nato/slovak-pm-follows-czechs-in-ruling-out-foreign-nato-troops-idUKKBN0EF18H20140604>.

verejnej mienky je na Slovensku najnižšia dôvera v USA ako aj NATO spomedzi všetkých krajín V4. USA je považované za väčšiu hrozbu v porovnaní s Ruskom a značná časť spoločnosti je za vystúpenie z NATO.¹⁵³

3.3.2 *Politické smerovanie, energetická bezpečnosť a Huawei*

Najintenzívnejšie vzťahy medzi USA a krajinami V4 (okrem Slovenska) pretrvávali počas obdobia prezidenta Clintona. Toto obdobie bolo sprevádzané častými návštevami vysokých politických predstaviteľov USA ako napríklad aj ministerkou zahraničných vecí, Madeleine Albright. Vzťahy postupne upadli v priebehu administratívneho obdobia prezidenta Busha a výrazne počas obdobia prezidenta Obamu. Jedinou krajinou V4, ktorá si bola schopná v tomto čase udržať intenzívnejšie bilaterálne vzťahy s USA bolo Poľsko, ako bolo ilustrované aj v predchádzajúcej podkapitole na projektoch proti-raketových systémov.

Vzťahy sa obnovili počas prezidenta Trumpa, ktorý sa výraznejšie začal sústrediť na úlohu strednej Európy v oblasti bezpečnosti. V dôsledku toho sa politickí predstavitelia V4, v rokoch 2018 a 2019 začali intenzívne stretávať s predstaviteľmi USA na čom je možné priblížiť odlišnosť intenzity bilaterálnych vzťahov aj v minulosti. Poľsko sa stalo stredobodom už vtedy intenzívnej spolupráce, keďže práve do Varšavy viedlo európske inauguračné stretnutie prezidenta Trumpa v roku 2017. Pre Maďarsko boli tieto roky významným reštartom bilaterálnych vzťahov, keďže v tomto období sa konalo niekoľko vzájomných oficiálnych návštev, z čoho jedno bolo stretnutie najvyšších politických predstaviteľov, prezidenta Trumpa a premiéra Orbána.¹⁵⁴ Pre Českú republiku išlo o prvú oficiálnu návštevu najvyšších politických predstaviteľov v Bielom dome za posledných osem rokov, čo odzrkadľuje úpadok spolupráce počas obdobia prezidenta Obamu.¹⁵⁵ Pre Slovenskú republiku mala návšteva ministra zahraničných vecí USA Mikea Pompea veľký význam, keďže išlo o prvé oficiálne stretnutie na slovenskom území za posledných 20 rokov.¹⁵⁶ Táto skutočnosť signalizuje dlhodobý nedostatok iniciatívy o prehĺbenie vzťahov najmä zo slovenskej strany, čo bolo dôsledkom predovšetkým slabo vyhradenej zahraničnej politiky.

---

¹⁵³FRIED, Daniel, WISNIEWSKI, Jakub, et al. *The United States and Central Europe: Tasks for a Second Century Together*. Washington, DC: Atlantic Council, 2019. s. 14. ISBN: 978-1-61977-591-6.

¹⁵⁴ U.S. EMBASSY IN HUNGARY. *President Trump Met Prime Minister Orbán*. . [online]. 2019. [cit. 2021-12-04]. Dostupné na: <https://hu.usembassy.gov/president-trump-met-prime-minister-orban/>.

¹⁵⁵ GAWRON-TABOR, Karolina. Challenges and threats to the security of the Visegrad Group countries: intensification of relations with Unites States as a means to overcome risks. In: *Rocznik Instytutu Europy Środkowo-Wschodniej*. Lublin: Institute of Central Europe, 2020, roč. 18, č. 1, s. 108. ISSN 1732-1395

¹⁵⁶ Ibid.

Spojené štáty americké sú historicky súperom Ruskej federácie o vplyv v regióne strednej (no aj východnej) Európy. Práve z toho dôvodu jednou z otázok americkej agendy bola energetická bezpečnosť a dodávky amerického LNG plynu, ako spôsob diverzifikácie zdrojov pre európske krajiny. Aj tomto ohľade sú krajiny V4 nejednotné. Zatiaľ, čo Poľsko prejavilo záujem aj napriek vysokej cenovej hladine,¹⁵⁷ Maďarsko ohlásilo, že nemá záujem odoberať zdroje nad trhovú cenu.¹⁵⁸ Nejednotným stanoviskom sú aj sankcie voči Ruskej federácii, ktoré Spojené štáty opakovane prízvukujú aj medzi krajinami V4, no ako uvedené v predošlej kapitole, ani na tejto politike sa vyšehradsí partneri nedokážu zhodnúť. Predmetom rokovaní týkajúci sa energetickej bezpečnosti bola aj výstavba ruského plynovodu Nord Stream II, kde je opäť Poľsko významným spojencom USA a oponuje tejto výstavbe. Avšak, zvyšné krajiny V4 projekt podporujú, a to aj napriek opačným vyhláseniam na stretnutiach s americkými predstaviteľmi.

Rivalita medzi svetovými veľmocami sa prejavuje aj vo vzťahu k Čínskej ľudovej republike. Práve stretnutia Mikea Pompea v strednej Európe v roku 2019, mali charakter lobovania proti čínskej firme Huawei a budovania 5G sietí čínskymi spoločnosťami. Ako prezentované v podkapitole o zahraničnej politike s Čínou, ani v tomto prípade sa krajiny V4 nezhodnú. Zatiaľ čo Maďarsko oznámilo spoluprácu s čínskymi firmami, Poľsko opätovne stojí na strane svojho dlhodobého strategického partnera – USA.

Vo všeobecnosti je možné vidieť, že spolupráca krajín V4 s USA siaha do histórie ich demokratického vývoja. Avšak, aj napriek mnohým možnostiam spolupráce, si krajiny V4 tvoria svoju zahraničnú spoluprácu skôr jednotlivo, na bilaterálnej úrovni, a to vo všetkých vyššie spomenutých oblastiach.

---

¹⁵⁷ EURACTIV. *'Freedom gas': US opens LNG floodgates to Europe*. [online]. 2019. [cit. 2021-12-04]. Dostupné na: <https://www.euractiv.com/section/energy/news/freedom-gas-us-opens-lng-floodgates-to-europe/>.

¹⁵⁸ MINISZTERELNOK. *The major powers should have an interest in Hungary's success*. [online]. 2019. [cit. 2021-12-04]. Dostupné na: <https://miniszterelnok.hu/the-major-powers-should-have-an-interest-in-hungarys-success/>.

Záver

Na základe empirických dôkazov prezentovaných v tretej kapitole bakalárskej práce, môžeme konštatovať potvrdenie hypotézy: „*Krajiny Vyšehradskej skupiny vedú nejednotnú zahraničnú politiku voči svetovým veľmociam, a to konkrétne voči Čínskej ľudovej republike, Ruskej federácii a Spojeným štátom americkým.*“, a teda dosiahnutie celkového cieľu práce.

V prípade Čínskej ľudovej republiky krajiny V4 vedú nejednotnú zahraničnú politiku najmä v oblasti ekonomickej spolupráce, ktorá je podmienená politickými záujmami. Poľsko udržiava zásadné postavenie, založené výhradne na pragmatickej ekonomickej spolupráci, pričom neohrozuje záujmy svojich strategických partnerov ako USA, úzkym partnerstvom s Čínou. Česká republika nemá presne vymedzené postavenie Číny vo svojej zahraničnej politike, najmä z dôvodu pretrvávajúceho konfliktu medzi zahranično-politickým smerovaním prezidenta a predsedu vlády. Nízka iniciatíva a slabé bilaterálne vzťahy pretrvávajú v zahraničnej politike Slovenskej republiky. Maďarsko je spomedzi krajín V4 najviac otvorené spolupráci s touto veľmocou, ako aj s čínskymi spoločnosťami, a teda má najintenzívnejšiu bilaterálnu spoluprácu. Nejednotnosť medzi krajinami V4 pretrváva, aj napriek vymedzenému smerovaniu vzťahov EÚ s Čínou v rámci SZBP, či fóram ako V4+China či 17+1. Práve rôzne politické smerovanie krajín V4 ovplyvňuje ekonomický a investičný potenciál regiónu Strednej Európy, ako aj ohrozuje fungovanie SZBP v rámci EÚ.

Ruská federácia má historické postavenie v zahraničných politikách jednotlivých krajín V4, ktorých nejednotnosť sa prejavila najmä počas pretrvávajúceho konfliktu po anexii Krymu na Ukrajine. Poľsko ako výrazný odporca ruského vplyvu dlhodobo podporoval sankcie voči Rusku. Ostatné tri vyšehradské krajiny zaujali postoj kritizovania sankcií, pričom sa zväčša odvolávali na nepriaznivé ekonomické vplyvy na ich národné hospodárstva. Maďarsko zároveň udržiavalo intenzívne bilaterálne vzťahy s Ruskom, čo poukazuje na trend pragmatizmu v maďarskej zahraničnej politike. V prípade energetickej bezpečnosti a diverzifikácie energetických zdrojov sú Poľsko a Česká republika vedúcimi krajinami V4, s najnižšou závislosťou na ruských zdrojoch. V prípade Slovenskej republiky a Maďarska pretrváva dlhodobá a prehĺbujúca sa závislosť na Rusku. Vyšehradské krajiny nevedú jednotnú zahraničnú politiku ani v oblasti energetickej bezpečnosti, aj napriek tomu, že sa tak oficiálne zaviazali v niekoľkých deklaráciách či spoločných vyhláseniach.

Vzhľadom na to, že medzi krajinami V4 neexistuje konsenzus, politické vzťahy s Ruskom udržiajú výhradne na bilaterálnej úrovni.

Spojené štáty americké sa stali jedným zo strategicky dôležitých partnerov krajín V4 po páde totalitného režimu. V prípade Poľska toto postavenie pretrváva, ako bolo preukázané na prítomnosti amerických vojenských síl na poľskom území, či na podpore amerických vojenských intervencií. Česká republika ani voči tejto svetovej veľmoci nedokáže zaujať jednotné stanovisko, a to najmä v prípadoch spomínaných intervencií či prítomnosti amerických základní. Pragmatizmus je znovu uplatňovaný v maďarskej zahraničnej politike, ktorá sa stráni prítomnosti amerických základní, no považuje USA za podstatného partnera. V slovenskej zahraničnej politike absentuje takmer akákoľvek iniciatíva pre zintenzívnenie slovensko-amerických bilaterálnych vzťahov. USA je svetovou veľmocou, ktorá vníma región strednej Európy ako celok. Práve z toho dôvodu je jednotnosť zahraničnej politiky krajín V4 obzvlášť dôležitá v tomto prípade. Jednotné smerovanie krajín V4 môže priniesť nielen intenzívnejšiu zahranično-politickú spoluprácu s USA, ale aj ekonomické benefity pre národné hospodárstva.

Krajiny V4 sa samozrejme nemôžu sústreďovať na všetky oblasti spolupráce, no mali by si vymedziť tie, v ktorých majú komparatívne výhody. V prvom rade, sú viazané spomínanou SZBP EÚ, ktorej náležitosti sú uvedené v Lisabonskej zmluve. Zmluvu dopĺňajú iné dokumenty EÚ, definujúce zahraničnú politiku voči tretím krajinám. Zároveň, práve budovanie koalícií (aj v rámci EÚ) a využívanie multilateralizmu prostredníctvom rôznych medzinárodných organizácií a platforiem, môže v prípade spolupráce priniesť strategické výhody v mnohých oblastiach. Príkladmi môže byť ekonomická úspešnosť fórov V4+Japonsko, V4+Južná Kórea, či politický nátlak počas migračnej krízy v EÚ. Práve tieto prípady znázorňujú efektívnosť spoločnej a jednotnej zahraničnej politiky, špeciálne v prípadoch, kedy krajiny s malými hospodárstvami či obmedzeným politickým vplyvom ako členovia V4, jednájú s ekonomicky silnejšími či geograficky väčšími partnermi, akými sú svetové veľmoci.

Zoznam použitej literatúry

Knížné zdroje:

1. COTTEY, Andrew. *Subregional Cooperation in the New Europe: Building Security, Prosperity and Solidarity from the Barents to the Black Sea*. London: Palgrave Macmillan, 2014. 300 s. ISBN 134-92-7196-9.
2. DANČÁK, Břetislav et al. *Two Decades of Visegrad Cooperation : Selected V4 Bibliography*. Bratislava : International Visegrad Fund, 2011. 288 s. ISBN 9788097082802.
3. FRIED, Daniel, WISNIEWSKI, Jakub, et al. *The United States and Central Europe: Tasks for a Second Century Together*. Washington, DC: Atlantic Council, 2019. 29 s. ISBN: 978-1-61977-591-6.
4. HILL, Christopher. *Zahraníční politika*. In: *Oxforský slovník světové politiky*. Praha: Ottovo nakladatelství. 2000. 1090 s. ISBN 80-7181-463-6.
5. HYDE-PRICE, Adrian. *The International Relations of East Central Europe*. Manchester: Manchester University Press, 1996. 300 s. ISBN 978-07-1904-096-2.
6. JAGODZIŃSKI, Andrzej. *The Visegrad Group – A Central European Constellation*. Bratislava: International Visegrad Fund. 2006, 256s. ISBN 80-969464-7-1.
7. KARÁSKOVÁ, Ivana et al. *Empty Shell No More: China's Growing Footprint in Central and Eastern Europe*. Praha: Association for International Affairs (AMO), 2020. 94 s. ISBN 978-80-87092-72-9.
8. KENNEDY, Paul. *The Rise and Fall of the Great Powers: Economic Change and Military Conflict from 1500 to 2000*. New York: Random House. 1987, 677 s. ISBN 978-0394546742.
9. KOŘAN, Michal. *The Visegrad Group on the Threshold of Its Third Decade: A Central European Hub?*. In: *Regional and International Relations of Central Europe*. London: Palgrave Macmillan, 2012, 201-218 s. ISBN 978-1-349-34805-3.
10. KREJČÍ, Oskar. *Mezinárodní politika*. 5.vyd. Praha: Ekopress, 2014. 803 s. ISBN 978-80-87865-07-1.
11. LIĐÁK, Ján. *Medzinárodné vzťahy – Medzinárodná politika*. Bratislava: Vydavateľstvo SOFA. 2000. 180 s. ISBN 80-85752-70-0.
12. ORGANSKI, Abramo F. K., KUGLER Jacek. *The War Ledger*. Chicago: University of Chicago Press. 1980. 292 s. ISBN 978-0226632797.

13. RÁCZ, György. *Visegrád 1335: The Congress of Visegrád*. Bratislava: International Visegrad Fund, 2009. 183 s. ISBN 978-80-9701-597-8.
14. SCHWAB, Klaus et al. *The Global Competitiveness Report 2017–2018*. Geneva: World Economic Forum, 2017, 381 s. ISBN 978-1-944835-11-8.
15. STRÁŽAY, Tomáš. *Visegrad—Arrival, Survival, Revival In Two Decades of Visegrad Cooperation—Selected V4 Bibliography*. Bratislava : International Visegrad Fund, 2011. 288s. ISBN 9788097082802.
16. STRÍLECKÝ, Vít. Visegrad Group: Czech Republic. In: *U.S. – Central European Relations in the Age of Obama: Report No. 22*. Washington, DC: Center for European Policy Analysis, 2009, 44 s. ISBN 978-0-9825117-1-8.
17. ŠKVRNDA, František et al. *Medzinárodné politické vzťahy*. Bratislava. Vydavateľstvo EKONÓM. 2010. 230 s. ISBN 978-80-225-2918-1
18. TURCSÁNYI, Richard. *Postavenie a možnosti spolupráce Slovenska s Čínou v rámci platformy 16+1*. Bratislava: Inštitút ázijských štúdií/CENAA. 2016. 55 s. ISBN: 978-80-971575-1-7.
19. WALTZ, Kenneth. *Theory of International Politics*. Boston: Addison-Wesley Publishing Company, 1979. 251s. ISBN 0-201-08349-3.
20. WIGHT, Martin. *Power politics*. New York: Holmes & Meier. 1978, 317 s. ISBN 978-0841903449.

Zmluvy a deklarácie:

1. UNITED NATIONS. *Charter of the United Nations. Kapitola 5, Článok 23, Odsek 1*. [online]. 1945. [cit. 2020-30-12]. Dostupné na: <https://www.un.org/en/about-us/un-charter/chapter-5>.
2. VISEGRAD GROUP. *Agreement Concerning the Establishment of the International Visegrad Fund. Článok 5*. [online]. 1999. [cit. 2020-25-11]. Dostupné na: <https://www.evropskyvyzkum.cz/cs/storage/e474499492c5a5f242259bf6d0e440c61c688724?uid=e474499492c5a5f242259bf6d0e440c61c688724>.
3. VISEGRAD GROUP. *Contents of Visegrad Cooperation 1999*. [online]. 1999. [cit. 2020-11-25]. Dostupné na: <https://www.visegradgroup.eu/cooperation/contents-of-visegrad-110412>.

4. VISEGRAD GROUP. *Declaration Kromeriz 2004*. [online]. 2004 [cit. 2020-25-11]. Dostupné na: <https://www.visegradgroup.eu/documents/visegrad-declarations/visegrad-declaration-110412-1>.
5. VISEGRAD GROUP. *Declaration of V4 Energy Ministers, Bratislava*. [online]. 2011. [cit. 2020-25-11]. Dostupné na: <http://www.visegradgroup.eu/2011/declaration-of-v4-energy>.
6. VISEGRAD GROUP. *Deklarace o spolupráci České a Slovenské Federativní Republiky, Poľské republiky a Maďarské republiky na ceste evropské integrace*. [online]. 1991. [cit. 2020-11-25]. Dostupné na: <https://www.visegradgroup.eu/download.php?docID=36>.
7. EURÓPSKA ÚNIA. *Zmluva o Európskej únii (Konsolidované znenie). Článok 24, odsek 3*. [online]. 2012. [cit. 2021-04-05]. Dostupné na: https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:2bf140bf-a3f8-4ab2-b506-fd71826e6da6.0011.02/DOC_1&format=PDF.

Ostatné zdroje:

1. ABC NEWS. *US and Poland sign agreement to cooperate on 5G technology*. [online]. 2019. [cit. 2021-3-4]. Dostupné na: <https://abcnews.go.com/Technology/wireStory/us-poland-sign-joint-document-5g-technology-cooperation-65338394>.
2. ARMS AND CONTROL ASSOCIATION. *Nuclear Weapons: Who Has What at a Glance* [online]. 2020. [cit. 2020-30-12] Dostupné na: <https://www.armscontrol.org/factsheets/Nuclearweaponswhohaswhat>.
3. BURAS, Piotr. *Can Poland remain a leader of EU foreign policy?*. [online]. 2015. [cit. 2021-12-04]. Dostupné na: https://ecfr.eu/article/commentary_can_poland_remain_a_leader_of_eu_foreign_policy418/.
4. BUSINESS STANDARD. *China nixes meeting with Slovak PM: Bratislava*. [online] 2016. [cit. 2021-03-04]. Dostupné na: https://www.business-standard.com/article/pti-stories/china-nixes-meeting-with-slovak-pm-bratislava-116110600024_1.html.
5. CABINET OFFICE OF THE PRIME MINISTER. *Viktor Orbán's speech at the conference "China-CEE Political Parties Dialogue"*. [online]. 2016. [cit. 2021-04-

- 04]. Dostupné na: <https://miniszterelnok.hu/viktor-orbans-speech-at-the-conference-china-cee-political-parties-dialogue/>.
6. CIA. Poland. In: *The World Factbook* [online]. 2020. [cit. 2020-11-25]. Dostupné na: <https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/poland/#economy>.
  7. CIA. Slovakia, Poland, Czech Republic, Hungary. In: *The World Factbook* [online]. 2020. [cit. 2020-11-25]. Dostupné na: <https://www.cia.gov/the-world-factbook/>.
  8. CIA. United States of America, Russian Federation, China. In: *The World Factbook* [online]. 2020. [cit. 2020-11-25]. Dostupné na: <https://www.cia.gov/the-world-factbook/>.
  9. CONGRESSIONAL RESEARCH SERVICE. *Navy Aegis Ballistic Missile Defense (BMD) Program: Background and Issues for Congress*. [online]. 2021. 38 s. [cit. 2021-12-04]. Dostupné na: <https://fas.org/sgp/crs/weapons/RL33745.pdf>.
  10. CONGRESSIONAL RESEARCH SERVICE. *U.S. Military Presence in Poland*. [online]. 2020. 3 s. [cit. 2021-12-04]. Dostupné na: <https://fas.org/sgp/crs/natsec/IF11280.pdf>.
  11. ČESKÁ TELEVIZE. *Sobotka: Jsem skeptický k účinnosti sankcí, cíle Ruska nezměnily*. [online]. 2014. [cit. 2021-12-04]. Dostupné na: <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/1018297-sobotka-jsem-skepticky-k-ucinnosti-sankci-cile-ruska-nezmenily>.
  12. ČESKÝ ROZHLAS. *PM draws fire for saying Czech Republic will not call for NATO troop increase*. [online]. 2014. [cit. 2021-12-04]. Dostupné na: <https://english.radio.cz/pm-draws-fire-saying-czech-republic-will-not-call-nato-troop-increase-8293926>.
  13. ČESKÝ ROZHLAS. *Stropnický si nedokáže představit, že by se Rusové podíleli na dostavbě Temelína*. [online]. 2014. [cit. 2021-12-04]. Dostupné na: <https://radiozurnal.rozhlas.cz/stropnicky-si-nedokaze-predstavit-ze-se-rusove-podileli-na-dostavbe-temelina-6228990>.
  14. DANGERFIELD, Martin. V4: A new brand for Europe? Ten years of post-accession regional cooperation in Central Europe. In: *Poznań University of Economics Review: Challenges for further development and enlargement*. Poznań: Poznań University of Economics Press, 2014, roč. 14, č. 4, s. 71-90. ISSN 2392-1641.
  15. DANGERFIELD, Martin. The Visegrád Group in the Expanded European Union: From Preaccession to Postaccession Cooperation. In: *East European Politics and*

Societies. Thousand Oaks: SAGE Publications, 2008, roč. 22, č. 3, s. 630-667. ISSN 0888-3254.

16. DASGUPTA, Sunil. What Makes a Great Power?. In: *International Relations and Security Network (ISN) News* [online]. Zurich: International Relations and Security Network (ISN). 2015, 4 s. Dostupné na: https://www.files.ethz.ch/isn/192752/ISN_192375_en.pdf.
17. DENNÍK SME. *Fico: Konflikt na Ukrajine je bojom Ruska s Amerikou*. [online]. 2014. [cit. 2021-12-04]. Dostupné na: <https://domov.sme.sk/c/7366800/fico-konflikt-na-ukrajine-je-bojom-ruska-s-amerikou.html>.
18. DODGE, Michaela. *U.S. Czech Ballistic Missile Defense Cooperation: Policy Implications*. [online]. 2019. [cit. 2021-12-04]. Dostupné na: https://www.realcleardefense.com/articles/2019/09/26/us_czech_ballistic_missile_defense_cooperation__policy_implications_114772.html.
19. DULEBA, Alexander. From Domination to Partnership: The Perspectives of Russian-Central-East European Relations, Final Report of the NATO Research Fellowship Program, 1996-1998 [elektronický zdroj]. [1998], online. 118 s. [cit. 2021-12-04]. Dostupné na: <https://www.nato.int/acad/fellow/96-98/duleba.pdf>.
20. DVOULETÝ Ondrej. Visegrad Group Economies unveiled. In: *Future of the Visegrad Group :project publication*. [online]. Bratislava: Visegrad Fund, 2016, s. 11-15. [cit. 2020-11-25]. Dostupné na: https://www.researchgate.net/publication/303519058_Future_of_the_Visegrad_Group.
21. EMBASSY OF PEOPLE'S REPUBLIC OF CHINA IN THE REPUBLIC OF POLAND. *China, Poland establish strategic partnership*. [online] 2011. [cit. 2021-03-04]. Dostupné na: <http://www.chinaembassy.org.pl/pol/zt/zfvisit/t888992.htm>.
22. EU OBSERVER. *Czech and Slovak leaders divided over Russia's 9 May parade*. [online]. 2015. [cit. 2021-12-04]. Dostupné na: <https://euobserver.com/beyond-brussels/128291>.
23. EURACTIV. *'Freedom gas': US opens LNG floodgates to Europe*. [online]. 2019. [cit. 2021-12-04]. Dostupné na: <https://www.euractiv.com/section/energy/news/freedom-gas-us-opens-lng-floodgates-to-europe/>.
24. EURACTIV. *Czechs and Slovaks 'reunited' by Schengen passport-free zone*. [online]. 2007. [cit. 2020-11-25]. Dostupné na:

- <https://www.euractiv.com/section/social-europe-jobs/news/czechs-and-slovaks-reunited-by-schengen-passport-free-zone/>.
25. EURACTIV. *Hungary attempts to bypass EU law on South Stream*. [online]. 2015. [cit. 2021-12-04]. Dostupné na: <https://www.euractiv.com/section/central-europe/news/hungary-attempts-to-bypass-eu-law-on-south-stream/>.
  26. EURACTIV. *Hungary wins final EU approval for Russian-built nuclear plant*. [online]. 2017. [cit. 2021-12-04]. Dostupné na: <https://www.euractiv.com/section/energy/news/hungary-wins-final-eu-approval-for-russian-built-nuclear-plant/>.
  27. EURACTIV. *Hungary's 'Trump before Trump' PM Orban faces US reset*. . [online]. 2014. [cit. 2021-12-04]. Dostupné na: <https://www.euractiv.com/section/central-europe/news/hungarys-trump-before-trump-pm-orban-faces-us-reset/>.
  28. EURACTIV. *Konec visegrádske spolupráce aneb nekamenujte proroky*. [online]. 2004. [cit. 2020-11-25]. Dostupné na: <https://euractiv.sk/section/all/opinion/konec-visegradske-spoluprace-aneb-nekamenujte-proroky/>
  29. EURACTIV. *Maďarsko a Poľsko blokujú európsky rozpočet aj program obnovy*. [online]. 2020. [cit. 2020-11-25]. Dostupné na: <https://euractiv.sk/section/buducnost-eu/news/maďarsko-a-poľsko-blokuju-europsky-rozpocet-aj-program-obnovy/>
  30. EURACTIV. *The Benes decrees: implications for EU enlargement*. [online]. 2010. [cit. 2020-11-25]. Dostupné na: <https://www.euractiv.com/section/enlargement/opinion/the-benes-decrees-implications-for-eu-enlargement/>
  31. EURACTIV. *World leaders cancel G8 Sochi summit, warn Russia of tougher sanctions*. [online]. 2017. [cit. 2020-11-25]. Dostupné na: <https://www.euractiv.com/section/europe-s-east/video/world-leaders-cancel-g8-sochi-summit-warn-russia-of-tougher-sanctions/>
  32. EUROPEAN COMMISSION. *Energy Union Factsheet Czech Republic*. [online]. 2015. [cit. 2021-12-04]. Dostupné na: https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/energy-union-factsheet-czech-republic_en.pdf.
  33. EUROPEAN COMMISSION. *Energy Union Factsheet Hungary*. [online]. 2015. [cit. 2021-12-04]. Dostupné na: https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/energy-union-factsheet-hungary_en.pdf.

34. EUROPEAN COMMISSION. Energy Union Factsheet Poland. [online]. 2015. [cit. 2021-12-04]. Dostupné na: https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/energy-union-factsheet-poland_en.pdf.
35. EUROPEAN COMMISSION. Energy Union Factsheet Slovak Republic. [online]. 2015. [cit. 2021-12-04]. Dostupné na: https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/energy-union-factsheet-slovakia_en.pdf.
36. EURÓPSKA RADA A RADA EÚ. *Chronologický prehľad – reštriktívne opatrenia EÚ v reakcii na krízu na Ukrajine*. [online]. 2020. [cit. 2021-12-04]. Dostupné na: <https://www.consilium.europa.eu/sk/policies/sanctions/ukraine-crisis/history-ukraine-crisis/>.
37. EUROSTAT. *EU imports of energy products - recent developments*. [online]. 2021. [cit. 2021-14-04]. Dostupné na: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/EU_imports_of_energy_products_-_recent_developments#Main_suppliers_of_natural_gas_and_petroleum_oils_to_the_EU.
38. EUROSTAT. Population with tertiary education as a share of population 15-64 (%). In: *Population by educational attainment level, sex and age (%) - main indicators* [online]. 2021. [cit. 2020-11-25]. Dostupné na: <https://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/submitViewTableAction.do>.
39. EUROSTAT. Trade by partner country and NACE Rev. 2. In: *Eurostat Data Browser* [online]. 2021. [cit. 2021-04-04]. Dostupné na: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/EXT_TEC03__custom_774780/default/table?lang=en.
40. FAWN, Rick. The Elusive Defined? Visegrád Co-operation as the Contemporary Contours of Central Europe. In: *Geopolitics*, New York: Taylor and Francis, 2001, roč. 6, č.1, s. 47-68. ISSN 1465-0045.
41. FAWN, Rick. Visegrad: Fit for Purpose?. In: *Communist and Post-Communist Studies* [online]. Berkley: The University of California Press, 2013, roč. 46, č. 3, s. 339-349. [cit. 2020-11-25] ISSN 0967-067X. Dostupné na: <https://doi.org/10.1016/j.postcomstud.2013.06.004>
42. FORSAL PL. *Morawiecki: Polesxit jest tak samo możliwy jak Germanexit. Polska jest i pozostanie częścią UE*. [online]. 2018. [cit. 2021-03-04]. Dostupné na: <https://forsal.pl/artykuly/1100697,morawiecki-polesxit-jest-tak-samo-mozliwy-jak-germanexit.html>.

43. GAWRON-TABOR, Karolina. Challenges and threats to the security of the Visegrad Group countries: intensification of relations with United States as a means to overcome risks. In: *Rocznik Instytutu Europy Środkowo-Wschodniej*. Lublin: Institute of Central Europe, 2020, roč. 18, č. 1, s. 99-115. ISSN 1732-1395.
44. GLOBSEC. *The image of Russia in Central & Eastern Europe and the Western Balkans*. [online]. 2021. 28 s. [cit. 2021-12-04]. Dostupné na: <https://www.globsec.org/wp-content/uploads/2021/04/Image-of-Russia-Mighty-Slavic-Brother-or-Hungry-Bear-Nextdoor.pdf>.
45. GRIGORESCU, Alexandru. East and central European Countries and the Iraq War: The choice between „soft balancing“ and „soft bandwagoning“. In: *Communist and Post-Communist Studies*. Berkeley: The University of California Press, 2008, roč. 41, č. 3, s. 281-299. ISSN 0967-067X.
46. HIS HOLINESS THE 14TH DALAI LAMA OF TIBET. *Dignitaries Met 2005 – 2010*. [online] 2010. [cit. 2021-03-04]. Dostupné na: <https://www.dalailama.com/the-dalai-lama/events-and-awards/dignitaries-met/dignitaries-met-2005-2010>.
47. HOSPODÁRSKE NOVINY. *Sankcie voči Rusku sa čoskoro skončia, ubezpečil Zeman Putina*. [online]. 2015. [cit. 2021-12-04]. Dostupné na: <https://hnonline.sk/svet/502964-sankcie-voci-rusku-sa-coskoro-skonia-ubezpecil-zeman-putina>.
48. KIRONSKÁ, Kristína, TURCSÁNYI, Q. Richard. *Slovak Policy towards China in the age of Belt and Road Initiative and 16+1 Format*. [online]. Budapest: China-CEE Institute 2017. 14 s. ISSN 2560-1628. [cit. 2021-03-04]. Dostupné na: https://china-cee.eu/wp-content/uploads/2018/02/Work_paper201702.pdf.
49. LÁZÁR, Nóra. Euro-scepticism in Hungary and Poland: A Comparative Analysis of Jobbik and The Law and Justice parties. *Politeja*. Krakow: Faculty of International and Political Studies of the Jagiellonian University, 2015, vyd. 33, s. 215-233. ISSN 1733-6716.
50. MINISZTERELNOK. *The major powers should have an interest in Hungary's success*. [online]. 2019. [cit. 2021-12-04]. Dostupné na: <https://miniszterelnok.hu/the-major-powers-should-have-an-interest-in-hungarys-success/>.
51. NÁRODNÁ RADA SLOVENSKEJ REPUBLIKY. *Uznesenie Národnej Rady Slovenskej republiky z marca 2014 k Vyhláseniu Národnej rady Slovenskej republiky*

- k situácii na Ukrajine.* . [online]. 2014. [cit. 2021-12-04]. Dostupné na: <https://www.nrsr.sk/web/Dynamic/DocumentPreview.aspx?DocID=397865>.
52. NEW YORK TIMES. *Transcript of the President's News Conference on Foreign and Domestic Matters.* [online]. 1971. cit. 2020-11-25]. Dostupné na: <https://www.nytimes.com/1971/09/17/archives/transcript-of-the-presidents-news-conference-on-foreign-and.html>.
53. NIČ, Milan. The Visegrád Group in the EU: 2016 as a turning-point?. In *European View*. Berlin: Springer Nature, 2016, roč.15, č.2, s. 281–290. ISSN 1781-6858.
54. OECD DATA. *Inward FDI flows by partner country.* [online]. 2021. [cit. 2021-05-04]. Dostupné na: <https://data.oecd.org/fdi/inward-fdi-flows-by-partner-country.htm#indicator-chart>.
55. PETROVA, Tsveta. The New Role of Central and Eastern Europe in International Democracy Support. In: *Carnegie Endowment for International Peace* [online]. Jún 2011, 29 s. [cit. 2020-11-25]. Dostupné na: <https://carnegieendowment.org/2011/06/06/new-role-of-central-and-eastern-europe-in-international-democracy-support-pub-44375>.
56. POLITICO. *Orbán to Ukraine: give Hungarians autonomy.* [online]. 2014. [cit. 2021-12-04]. Dostupné na: <https://www.politico.eu/article/orban-to-ukraine-give-hungarians-autonomy/>.
57. RACZ, Andras. The Visegrad Cooperation: Central Europe Devided over Russia. In: *L'Europe en Formation*. Nice: Centre International de Formation Européenne, [online]. 2014. č. 4, s. 61-76. ISSN 0014-2808. [cit. 2021-03-04] Dostupné na: https://www.cairn.info/revue-l-europe-en-formation-2014-4-page-61.htm?fbclid=IwAR2O8fcf1m58rdgTlHmYuEKO3WX_FmW8oQCKYJ6nFZvU_CjZBaKJtFBJAPA.
58. REUTERS. *Czechs unlikely to differ from Germany on Huawei approach: minister.* [online]. 2019. [cit. 2021-04-04]. Dostupné na: <https://www.reuters.com/article/us-czech-telecoms/czechs-unlikely-to-differ-from-germany-on-huawei-approach-minister-idUSKBN1X30TV>.
59. REUTERS. *EU's statement on South China Sea reflects divisions* [online]. 2016. [cit. 2021-04-04]. Dostupné na: <https://www.reuters.com/article/southchinasea-ruling-eu-idUSL8N1A130Y>.

60. REUTERS. *Hungarian minister opens door to Huawei for 5G network rollout*. [online]. 2019. [cit. 2021-04-04]. Dostupné na: <https://www.reuters.com/article/us-hungary-telecoms-huawei-idUSKBN1XF12U>.
61. REUTERS. *Poland wants sanctions against Russia over Crimea to continue*. [online]. 2019. [cit. 2021-13-04]. Dostupné na: <https://www.reuters.com/article/us-poland-russia-sanctions-idUSKCN1VL0DB>.
62. REUTERS. *Slovak PM follows Czechs in ruling out foreign NATO troops*. [online]. 2014. [cit. 2021-12-04]. Dostupné na: <https://www.reuters.com/article/uk-ukraine-crisis-slovakia-nato/slovak-pm-follows-czechs-in-ruling-out-foreign-nato-troops-idUKKBN0EF18H20140604>.
63. ROŠTEKOVÁ, Maria, ROUET, Gilles. THE VISEGRÁD GROUP - A MODEL TO FOLLOW? In: *Politeja*. Krakow: Faculty of International and Political Studies of the Jagiellonian University, 2014. vyd. 28, s 181-194. ISSN 1733-6716.
64. RUSIŇÁK, Peter. K teoretickým prístupom skúmania zahraničnej politiky. In: *Medzinárodné vzťahy : Vedecký časopis pre medzinárodné, politické, právne a kultúrne vzťahy Fakulty medzinárodných vzťahov Ekonomickej univerzity v Bratislave*. Bratislava: Ekonomická univerzita v Bratislave. 2005. roč. 3. č.2. 30-40 s. ISSN 1336 – 1562.
65. SCHMITT, Gary J. *Poland, Hungary, and the Czech Republic: The Security Record of „New Europe“: report*. [online]. Washington, DC: American Enterprise Institute, 2016, 36 s. Dostupné na: <https://www.aei.org/research-products/report/poland-hungary-and-the-czech-republic-the-security-record-of-new-europe/>.
66. SLOV-LEX. *Legislatívny proces LP/2017/654 Návrh Akčného plánu ku Koncepcii rozvoja hospodárskych vzťahov medzi Slovenskou republikou a Čínskou ľudovou republikou na roky 2017-2020*. [online]. 2017. [cit. 2021-03-04]. Dostupné na: <https://www.slov-lex.sk/legislativne-procesy/-/SK/LP/2017/654>.
67. SME. *Detainees resettle in Slovakia*. [online] 2014. [cit. 2021-03-04]. Dostupné na: <https://spectator.sme.sk/c/20049395/detainees-resettle-in-slovakia.html>.
68. STEINSSON, Sverrir, THORHALLSSON Baldur. Small States Foreign Policy. In: *Oxford Research Encyclopedia of Politics*. [online] Oxford: Oxford University Press. 2017. ISBN 9780190228637. [cit. 2021-03-04] Dostupné na: https://www.researchgate.net/publication/313769977_Small_State_Foreign_Policy.

69. STRÍLECKÝ, Vít. Visegrad Group: Czech Republic. In: *U.S. – Central European Relations in the Age of Obama: Report No. 22*. Washington, DC: Center for European Policy Analysis, 2009, s. 8-9. ISBN 978-0-9825117-1-8.
70. THE CENTER FOR EUROPEAN POLICY ANALYSIS (CEPA). *Hungary's "Opening to the East" Hasn't Delivered*. [online]. 2021. [cit. 2021-04-04]. Dostupné na: <https://cepa.org/hungarys-policy-of-opening-to-the-east-is-more-than-a-decade-old-but-it-hasnt-delivered-much-chinese-investment/>.
71. THE DIPLOMAT. EU Ambassadors Condemn China's Belt and Road Initiative. [online]. 2018. [cit. 2021-04-04]. Dostupné na: <https://thediplomat.com/2018/04/eu-ambassadors-condemn-chinas-belt-and-road-initiative/>.
72. THE STATE COUNCIL INFORMATION OFFICE OF THE PRC. *China, Poland lift ties to comprehensive strategic partnership*. [online] 2016. [cit. 2021-03-04]. Dostupné na: <http://www.scio.gov.cn/32618/Document/1480977/1480977.htm>.
73. TREND. *Praha sa rozkmotrila s Pekingom pre uznanie jednej Číny*. [online]. 2018. [cit. 2021-04-04]. Dostupné na: <https://www.trend.sk/spravy/praha-rozkmotrila-pekingom-pre-uznanie-jednej-ciny>.
74. TREND. *SPP spečatil s Gazpromom novú zmluvu. Cenu taja*. [online]. 2014. [cit. 2021-12-04]. Dostupné na: <https://www.trend.sk/spravy/spp-specatil-gazpromom-novu-zmluvu-cenu-taja>.
75. TUSZYŃSKI, Rafal. Polish Perspective on CEE-China 16+1 Cooperation: The Unexpected Ukrainian Factor. In: *Europolity*, Bukurešť: The Centre for European Studies, 2015, roč. 9, č.1, s. 189-220. ISSN 2344-2247.
76. U.S. DEPARTMENT OF STATE. *Address by Secretary of State Henry A. Kissinger: Delivered at Pacem in Terris Conference*, [online]. 1973. [cit. 2020-30-12] Dostupné na: <https://history.state.gov/historicaldocuments/frus1969-76v38p1/d19>.
77. U.S. EMBASSY IN HUNGARY. *President Trump Met Prime Minister Orbán*. . [online]. 2019. [cit. 2021-12-04]. Dostupné na: <https://hu.usembassy.gov/president-trump-met-prime-minister-orban/>.
78. VISEGRAD FUND. *About Us* [online]. 2020. [cit. 2020-11-25]. Dostupné z: <https://www.visegradfund.org/about-us/the-fund/>.
79. VISEGRAD GROUP. *Annual Report of the Czech V4 Presidency 2015–2016*. [online]. 2016. [cit. 2021-12-04]. Dostupné na: <https://www.visegradgroup.eu/documents/annual-reports/annual-report-of-the>.

80. VISEGRAD GROUP. *Joint Statement of the Visegrad Group and Ukraine*. [online]. 2014. [cit. 2021-12-04]. Dostupné na: <https://www.visegradgroup.eu/calendar/2014/joint-statement-of-the-141217>.
81. VIŠŇOVSKÝ R. Visegrad Group and Relations with Russia. In: *Vestník RUDN, International Relations*. Moscow: Peoples' Friendship University of Russia, 2020, roč. 20, č. 2, s. 347-355. ISSN 2313-0660.
82. WARSAW INSTITUTE REVIEW. *V4 Countries towards Russian Aggression against Ukraine*. [online]. 2018. [cit. 2021-12-04]. Dostupné na: <https://warsawinstitute.org/v4-countries-towards-russian-aggression-ukraine/>.
WORLD BANK. GDP growth Slovak Republic, Czech Republic, Hungary, Poland 1998-2019. In: *World Bank Database* [online]. 2020. [cit. 2020-11-25]. Dostupné na: <https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.KD.ZG?locations=SK-CZ-HU-PL>.
83. WORLD BANK. GDP (current USD) of US, RF and China. In: *World Bank Database* [online]. 2019. [cit. 2020-30-12]. Dostupné na: <https://data.worldbank.org/indicator/NY.GDP.MKTP.CD?locations=US-RU-CN>.
84. WORLD BANK. *Military expenditure (% of GDP) – Poland*. [online]. 2021. [cit. 2021-12-04]. Dostupné na: <https://data.worldbank.org/indicator/MS.MIL.XPND.GD.ZS?locations=PL>.
85. WORLD BANK. *Poland Export Partner Share to Russian Federation in percentage 2000-2015*. [online]. 2021. [cit. 2021-12-04] Dostupné na: <https://wits.worldbank.org/CountryProfile/en/Country/POL/StartYear/2000/EndYear/2015/TradeFlow/Export/Partner/RUS/Indicator/XPRT-PRTNR-SHR>.
86. WORLD BANK. Population of Slovakia, Poland, Czech Republic and Hungary. In: *World Bank Database* [online]. 2019. [cit. 2020-11-25]. Dostupné na: <https://data.worldbank.org/indicator/SP.POP.TOTL?locations=SK-CZ-HU-PL>
87. WORLD BANK. Population of US, RF and China. In: *World Bank Database* [online]. 2019. [cit. 2020-30-12] Dostupné na: <https://data.worldbank.org/indicator/SP.POP.TOTL?locations=US-RU-CN>,
88. WORLD BANK. Services, value added (% of GDP) - United States. In: *World Bank Database* [online]. 2018. [cit. 2020-30-12]. Dostupné na: <https://data.worldbank.org/indicator/NV.SRV.TOTL.ZS?locations=US>.
89. WORLD BANK. Trade Flow by Partner. In: *World Integrated Trade Solutions*. [online]. 2021. Dostupné na:

<https://wits.worldbank.org/CountryProfile/en/Country/WLD/Year/2018/TradeFlow/EXPIMP>.

90. ZRAK, Andrej. Súčasná problematika česko-čínskych vzťahov. In: *Medzinárodné vzťahy 2019: Aktuálne otázky svetovej ekonomiky a politiky*. Bratislava: Vydavateľstvo Ekonóm, 2019. s. 1113-1120. ISBN 978-80-225-4686-7.